

నరస్యతీగ్రంథమాల,

సంపాదకుడు:

కే. యస్. య్. మూర్తి.

47 వ పుష్పము.

అధ్యక్షుడు,

జవ్వాది లక్ష్మయ్య.

Checked
1937

సామ్రాజ్యతత్వము.

43405

గ్రంథకర్త:

కళా వెంకట్రావుగారు, M. L. A.

Checked - 1937

కృతజ్ఞత.

మా గ్రంథమాలాపక్షమున నీ ప్రచురమును బ్రకటింప దయతో మా కనుమతినొసంగిన శ్రీ కళా వెంకట్రావు ఎమ్ ఎల్. ఏ. గారికి మేమెంతయుఁ గృతజ్ఞులము.

ఈ చిన్ని వ్యాసమున—అనాగరిక ప్రదేశమునందలి యాదిమ నివాసుల నశింపఁ జేసియు, నాగరిక తాదేశములందు వేఱుమార్గముల నవలంబించియు, ప్రపంచమున వివిధఖండములందు పాశ్చాత్యులెట్లు సామ్రాజ్యసంపాదనలఁ జేసినదియు; అంతఃకలహములబెంచి, ద్వేషానలము రగుల్కొల్పి, బిరుదుల భ్రమలగల్పించి ప్రతిపక్షుల వశపఱచుకొని, తమ శిక్షలచేఁ దత్తద్దేశబాలుర భావదావ్యపరులనుగాఁ జేసి తమ సామ్రాజ్య మెట్లు సుస్థిర మొనర్చుకొన్నదయుఁ దెల్పుచు, స్వేచ్ఛావిరహితములై యైరోపియనుల స్వలాభమునకై పడియున్న దేశముల స్వరాజ్యసంపాదనకు రక్తసాతరహితమైన మహాత్ముని యసహాయోద్యమమే రాచబాటయని వ్యాస కర్తగారు నిరూపించిరి.

కాకరప్రసాద,
20—12—38.

కే. ఎస్. ఎల్. మూర్తి,
సంపాదకుడు,
సరస్వతీ గ్రంథమాల.

సరస్వతీ గ్రంథమాల.

కాకరపర్తి—పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా.

స్థాపితము 1923.

—:0:—

ఈ గ్రంథమాలయందు మూడు మాసముల కొక గ్రంథము చొప్పున నవలలు, నాటకములు (సాంఘిక, చారిత్రాత్మక) బ్రచురింప బడుచుండును.

సంవత్సర చందా రు. 2—8—0

ప్రవేశ రుసుము 0—8—0

	శాశ్వత చందా.	సంవత్సర చందా.
మహారాజపోషకులు	500—0—0	50—0—0
రాజపోషకులు	250—0—0	25—0—0
పోషకులు	125—0—0	12—8—0
సహాయులు	50—0—0	5—0—0

ఇదివరలో గ్రంథమాలలో బ్రచురింపబడి అమ్మకముకు
సిద్ధముగ నున్న గ్రంథములు. అన్నియు ఒకేసారి
కొనుచు రికి రు 12/-ల కొనంగ బడును.

1 కనకాంగి Approved	0— 8—0
2 విజయశ్యామ్ Approved	0—12—0
3 ప్రేమమహిమ Approved	1— 0—0
4 బిలమందిరము Approved	1— 8—0
5 మహారాష్ట్రజీవనప్రభాతము 2 భాగములు Approved	1—8—0
6 దురావతి	0—12—0
7 హత్య నిరూపణము	0—12—0
8 కష్టసుఖములు 2 భాగములు Approved	1— 8—0
9 నీలిపూలు	0—12—0
10 పరితనశిని 2 భాగములు Approved	1— 8—0
11 అకాలీల సత్యాగ్రహము	0—12—0
12 ప్రేమచందుకథలు Approved	0—12—0
13 నీలిముక్తావళి Approved	0— 2—0
14 కలము	0— 2—0
15 నా ఎలక్షను అనుభవము	0—12—0
16 రాజ్యపాలనాశాస్త్రము	0—12—0
17 మరణభయము	0—12—0
18 చిత్తోడుపతనము	0—12—0
19 కమలావిలాసము	0—12—0
20 తమోభవనము 2 భాగములు	1— 8—0
21 సంయుక్త	0—12—0
22 చిట్టెమ్మ	0—12—0
23 రాధానంతము	0—12—0
24 వెంకట కృష్ణరాయ జీవితము	0—12—0
25 ప్రేమఫలితము	0—12—0
26 సామ్రాజ్యతత్వము	0— 8—0
27 భరతశతకము	0— 2—0

సంపాదకుడు—

అధ్యక్షులు—

కే. యస్. యకా, మూర్తి.

జవ్వాది లక్ష్మయ్యగారు.

శాశ్వత మహారాజ పోషకులు.

- 1 మహారాజశ్రీ శ్రీరాజా విజయ అప్పారావు సవాయి అశ్వరావు
జమీందారు, వ. బాదుషాహి మకానా సబుదారునర్కారు,
ముస్తుఫాన్నగరు సంస్థాన్ పాలపంచ శ్రీభద్రాచలం
అండ్ నిడదవోలు దొరవారు శనివారపు పేట
- 2 " చుండూరి నారాయణరావుగారు బ్యాంకర్లు,
- 3 శ్రీ శ్రీ శ్రీ సురభి వెంకటరత్నమాంబరిజాం నవాబ్ వంతుబహద్దరు
మహారాణీవారు జటప్రోలు సంస్థానం, కొల్లాపురం.
- 4 " రాజా వెంకటాద్రి అప్పారావు బహద్దరు జమీందారు
వారు పుయ్యూరు యెస్టేటు, నూజివీడు.
- 5 " జవ్వాది లక్ష్మయ్యగారు ప్రెసిడెంటు యూనియన్ బోర్డు-
డిస్ట్రిక్టు బోర్డు మెంబరు, పెనుగొండ.
- 6 " శ్రీ మహారాజా విక్రమదేవవర్మ బహదరు మహారాజా
వారు, జయపూరు సంస్థానము.

రాజ పోషకులు.

- 1 శ్రీ శ్రీ శ్రీ వీర వెంకట సత్యనారాయణస్వామివారు, భర్తకర్త.
శ్రీరాజా యి. వి. ఆర్. యస్. ప్రకాశరాయబహద్దర్.
జమీందారువారు, ఉండూరు, అన్నవరం.
- 2 " పోతాప్రగడ నూర్యనారాయన్ గారు, పొప్పయిటరు
శ్రీ సుజనరంజనీ పవర్ వెన్, రాజమహేంద్రవరం.

- 3 శ్రీ శ్రీ శ్రీ త్రిరాజా చింతలపాటి సూర్యనారాయణరాజుగారు.
ఏటికొప్పక.
- 4 ,, ముత్తా సర్వారాయుడుగారు, బ్యాంకరు, కాకినాడ.
- 5 ,, అణివిళ్ళ చినవెంకటశాస్త్రిగారు, కాకరపర్రు.
- 6 ,, ద్వారంపూడి బసివిరెడ్డిగారు, మాచేరు.
- 7 ,, మొసలికంటి రామారావుగారు, ల్యాండులార్డు కాకినాడ.
- 8 ,, తణుకు భాస్కరరావుగారు, యల్. యమ్. యస్.
నేత్రవైద్యులు, వి. స్పెషలిస్టు తణుకు.
- 9 ,, ఆకుండి రాజారావుగారు, ల్యాండులార్డు, పిఠాపురం.
- 10 త్రిమాన్, ప్రతివాది భయంకరం జగన్నాథ
చార్యులుగారు, ముష్టిగుంట్ల.

పోషకులు.

- 1 శ్రీశ్రీశ్రీ రావుబహదురు మోతే గంగరాజు జమీందారువారు ఏలూరు.
- 2 ,, సి. సన్యాసిరాజుగారు, డాక్టరు, సామర్లకోట.
- 3 ,, లంక రామారావుగారు, యం. బి. (హోమియో) కాకినాడ
- 4 ,, కళా వెంకటాచార్యుగారు, అమలాపురం
- 5 ,, రావుసాహేబు కలిచిట్టి అబ్బాయి నాయుడుగారు, పూర్ణ.
- 6 ,, తల్లాప్రగడ భాస్కరరావుగారు ల్యాండులార్డు కోనాల.
- 7 ,, టి. వి. రామారావుగారు, తణుకు.
- 8 ,, రేబాల. పట్టాభిరామరెడ్డి సోదరులు, జమీందార్లు నెల్లూరు.
- 9 ,, నడింపల్లి నరసింహారావు పంతులుగారు, గుంటూరు.
- 10 ,, జూపూడి కేశవరావుగారు, భీమవరం.
- 11 ,, గారపాటి కనకయ్యగారు నాయుడుగూడెం.

- 12 మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ టి. కృష్ణమ్మ గారు డిప్టీ క్లర్కు మునసిఫ్ పాలపర్య
 13 ,, తేతలి చినరామిరెడ్డిగారు విలేజిమునసబు పెనుగొండ.
 14 ,, జిడ్డు శివరాంగారు సబ్ అసిస్టెంటు సర్జన్ భద్రాచలం.

స హా యు లు.

- 1 శ్రీ శ్రీ శ్రీ మోతే కృష్ణారావు గారు జమిందారు, రేలూరు.
 2 ,, కొండూరి నారాయణరావు గారు, మర్చంటు రేలూరు.
 3 ,, పైడా శ్రీరామకృష్ణయ్యగారు జమిందారు కాకినాడ.
 4 ,, పోలవరపు రామచంద్రరావు గారు రేలూరు.
 5 ,, కాసాని అప్పారావు గారు నిడదవోలు.
 6 ,, తాడంకి సంజీవరావు గారు జనరల్ మర్చంటు బెజవాడ.
 7 ,, కొల్లూరు మహాదేముడు గారు కరణం, కొక్కిరవల్లి.
 8 ,, వాజపేయాజుల రామసుబ్బారాయుడు గారు.
 9 ,, భూపతిరాజు సూర్యనారాయణరాజు గారు ఖండవిల్లి.
 10 ,, నిమిషకవి భవానీశంకరరావు గారు యక్ష్మైజుసబ్ ఇన్స్పెక్టరు.
 11 ,, మామిడి సూరన్న గారు ఇనుపపెట్టెలవర్తకులు ధవిశేశ్వరం.
 12 ,, యం. రామకృష్ణయ్యగారు డాక్టరు నిడదవోలు.
 13 ,, దమ్మలపాటి వెంకట్రావు గారు బాదంపూడి.
 14 ,, టి. జి. బంగారుస్వామి నెట్టిగారు రాజమండ్రి.
 15 ,, పరిమి సుబ్బారావు గారు ల్యాండులార్డు తణుకు.
 16 ,, మెండు వీరన్న గారు ప్రెసిడెంటు డి॥ బోర్డు పినపళ్ళ.
 17 ,, యం. దళరథరామరెడ్డిగారు బుచ్చిరెడ్డిపాలెం.
 18 ,, బెజవాడ వెంకటకృష్ణారెడ్డిగారు బుచ్చిరెడ్డిపాలెం.

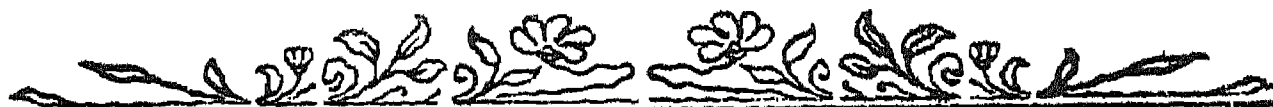
- 19 శ్రీ శ్రీ శ్రీ ఓ పెండ్యాల శ్రీరామచంద్ర వెంకటకృష్ణరంగారావు
జమీందారువారు కొండగూడెం ఎట్టేటు దొమ్మేరు.
- 20 ,, భారతం సూర్యనారాయణగారు ఖండవిల్లి.
- 21 ,, రంకిరెడ్డి సత్యనారాయణమూర్తిగారు ల్యాండులార్డు వేమగిరి
- 22 ,, ద్వారంపూడి వెంకటరెడ్డిగారు అనపర్తి.
- 23 ,, ఉడత్తు వెంకటరమణగారు రాజమండ్రి.
- 24 ,, తుమ్మలపల్లి వీరభద్రరావుగారు పిప్పర.
- 25 ,, మియ్యపుర రామకృష్ణారావుగారు ప్రియవేటు శక్రటరీ
జటప్రోలు సంస్థానము.
- 26 ,, నండురి రామారావుగారు నేత్రశస్త్రవైద్యులు తణుకు.
- 27 ,, కోట్ల వెంకటసుబ్బయ్యగారు దివాన్ జటప్రోలు సంస్థానము
కొల్లాపురం.
- 28 ,, నరసింహదేవర సూర్యనారాయణ సోదరులు కంట్రాక్టర్లు
వేమగిరి.
- 29 ,, ఎ. నంజుండయ్యగారు నెక్రటరీ డిస్ట్రిక్టుబోర్డు బళ్ళారి.
- 30 ,, తమ్మినీడి వెంకటనారాయణగారు ఆచంట.
- 31 ,, రేబాల పెద్దసుబ్బరామిరెడ్డిగారు మోపూరు.
- 32 ,, బెజవాడ చంద్రశేఖరరెడ్డిగారు బుచ్చిరెడ్డిపాలెం.
- 33 ,, తంగిరాల రామమూర్తి
- 34 ,, భాగవతుల వెంకటశాస్త్రిగారు } టీచర్లు ఆదోని.
- 35 ,, గాదె విశ్వనాథంగారు మార్టేరు.
- 36 ,, కోనాల పేరెడ్డిగారు మార్టేరు.
- 37 ,, సత్తి కామిరెడ్డిగారు మార్టేరు.
- 38 ,, కర్రి చినవెంకటరెడ్డిగారు మార్టేరు.
- 39 ,, జంపన సుబ్బరాజుగారు ఖండవిల్లి.
- 40 ,, వెనుమెత్త శీతారామరాజుగారు అజ్జరం.

- 41 శ్రీ శ్రీ శ్రీ రావుసాహేబు శుక్లా వెంకయ్యచౌదరిగారు ఏలూరు.
 42 ,, వక్కలంక నరసింహంపంతులుగారు ఏలూరు.
 43 ,, తెన్నేటి విశ్వనాథంగారు విశాఖపట్నం.
 44 ,, బొమ్మిపెట్టి లక్ష్మీనరసింహస్వామిగారు నెల్లూరు.
 45 ,, మంత్రివర్గడ నరసింహంపంతులుగారు మద్రాసు.
 46 ,, బొమ్మినపల్లి నరసింగరావుగారు నూజివీడు
 47 ,, కాకాని వెంకటసుందరావుగారు గుంటూరు.
 48 ,, టి. వి. సుబ్రహ్మణ్యంగారు నెల్లూరు.
 49 ,, పదకండ్లగురురాజాచార్య విద్వాత్ ఆదోని
 50 ,, యం. వెంకయ్యగారు ఆదోని.
 51 ,, కే. వేణుగోపాలరావునాధ్యుగారు తహశీలుదారు ఆదోని.
 52 ,, యం. వెంకటసుబ్బయ్యగారు పోలీసు ఇన్స్పెక్టరు ఆదోని.
 53 ,, తోట ధనపతిరావుగారు డాక్టరు తాడేపల్లిగూడెం.
 54 ,, చేగొండి రామజోగయ్యనాయుడుగారు దొడ్డిపట్ల.
 55 ,, కోనా వెంకటకృష్ణారావుగారు ముననబు విప్రురు.
 56 ,, హస్సేక్ పీరాసాహేబుసాధుగారు అనంతపూర్.
 57 ,, కోలా రామారావుగారు కంట్రాక్టరు వైజాగ్.
 58 ,, చాగంటి సాంబశివరావుగారు వైజాగ్.
 59 ,, తంగిరాల వెంకటసూర్యనారాయణగారు
 ఎల్. యఫ్. అసిస్టెంటు ఇంజనీరు తాడేపల్లిగూడెం.
 60 ,, జిల్లా సుబ్బారావుగారు వెల్ కంహొటల్ రాజమండ్రి.
 61 ,, వుల్లి సత్యనారాయణగారు జంబుపట్నం.
 62 ,, యర్రా చంద్రారావుగారు వుప్పలూరు.
 63 ,, కంచిరాజు వెంకటసుబ్బారాయుడుగారు కరణం,
 పెరవలి.

- 64 శ్రీ శ్రీ శ్రీ పుల్ల కృష్ణమూర్తిగారు యలమంచిలి.
- 65 ,, చిట్టూరి ఇంద్రయ్యగారు మునసబు తఱుకు.
- 66 ,, గుడిమెట్ల సోమిరెడ్డిగారి దత్తతకుమాళ్లు రామ్మిరెడ్డి
గారు మల్లిపూడి.
- 67 ,, కొత్త వెంకటేశ్వర్లుగారు మర్చంటు మారంపల్లి.
- 68 త్రిమల్ కిలాంబి శేషావతారంగారు వకీలు ఏలూరు.
- 69 శ్రీ శ్రీ శ్రీ నూతక్కి రామశేషయ్య చౌదరిగారు అసిస్టెంటుడివాను
జయపూర్ సంస్థానము రాయగడ.
- 70 ,, చిట్టూరి యింద్రయ్యగారు వకీలు ఏలూరు.
- 71 ,, తాళూరి కృష్ణయ్యగారు యలమంచిలి.
- 72 ,, గుత్తికొండ పురుషోత్తంగారు స్పెషల్ మేజిస్ట్రేటు
పాలకొల్లు.
- 73 ,, కె. నుబ్బారావుగారు మునిసిపల్ ఇంజనీరు గుంటూరు.
- 74 ,, ముత్తా మల్లేశ్వర సర్వారాయుడుగారు బ్యాంకరు
కాకినాడ.
- 75 త్రిమల్ కిలాంబి రంగాచార్యులుగారు మ్యునిసిపల్ కౌన్సిలర్
గుంటూరు.

సామ్రాజ్య తత్వము.

అంశము ౨౨౨
మొదటికూర్పు 1000 ప్రతులు.
అంశము ౨౨౩

కృతి.

చిన్న తనమునుండియు నాజాతీయ భావములకు

చేయుత నొసగిన మామామ గారగు

శ్రీయుత దువ్వారి వెంకటేశ్వర్లుగారికి

కృతజ్ఞతానూచకముగ సమర్పించుచున్నాను.

కళా వెంకటరావు

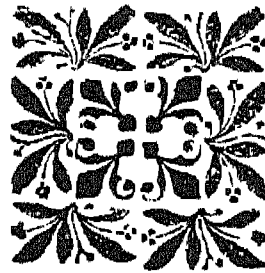
విజ్ఞాపన.

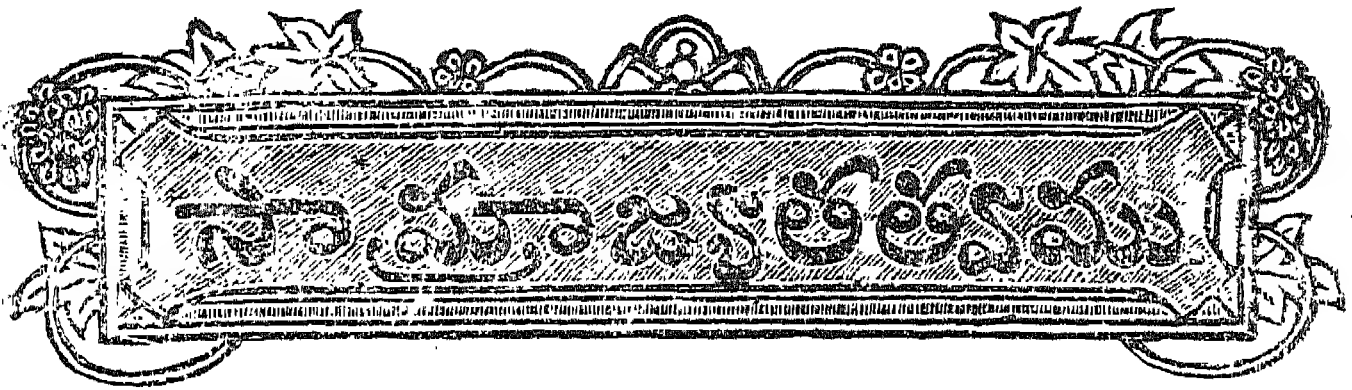

పిన్ననాటినుండియు చారిత్రాయందున్న యభిమానమే నన్నీ చిన్నిపొత్తమును వ్రాయుటకు బురికొల్పినది. పాఠశాల యందును కళాశాలయందును చదువుకొనునపుడు సామ్రాజ్యము విషయమై కొన్నియపోహలుండును. ఉపాధ్యాయుల బోధనాపద్ధతులును, పఠనీయగ్రంథములు నందుకుకారణమని చెప్పవచ్చును. కళాశాలను బహిష్కరించిన పిదప జాతీయాదర్శములలో నేర్చుకొనిన సంగతులను పరికింపగా నవియన్నియు బూటకములని తేలినవి. అందువలన ప్రపంచచరిత్రను సత్యరూపమున పఠింపసాగితిని. దానిఫలిత మీచిన్ని పుస్తకమని వ్రాయునొప్పును. ఇందు పెద్దలకు తెలియనిసంగతులులేవు. కాని రయితు సహోదరులు పఠించినచో సామ్రాజ్యముల చరిత్రయు, పరిపాలనా తత్వమును గ్రహింపగలరు. ప్రపంచ చరిత్రలో హిందూదేశము, ఈజిప్టు, చైనా మొదలగునవి నిజ సామ్రాజ్యవైభవమును గాంచినవి. దీనియందు వాటిచరిత్రలను వ్రాయలేదు. నేడు ప్రపంచమునావరించియున్న పాశ్చాత్యసామ్రాజ్యముల గురించియే వ్రాసితిని. దీనిని వ్రాయుటలో ఆంగ్లచరిత్రలు, 'స్వరాజ్య' సంపాదకులగు పణికరుగారి సామ్రాజ్యతత్వమును యాంగ్లగ్రంథమును తోడ్పడినవి.

అచ్చుకార్యములను త్వరలో ముగించిన మస్మిత్తులు
 కాకినాడముద్రణాలయాధికారులకును తమగ్రంథమాలలో ప్ర
 చురించిన ఆధ్యయవజన స్వరాజ్యసభవారికిని వందనముల
 నర్పించుచున్నాను. ఇదియే నాప్రథమప్రయత్నము. ముద్ర
 ణాస్కాలిత్యములను యితర తప్పులను చదువరులు మన్నింప
 వేడుచున్నాను.

కళా వెంకటరావు.

ఐ రో పా లో ని ప్పా చీ న

సా మ్రా జ్య ము లు.

మొ ద టి ల ధ్యా య ము.

నేడు నాగరకతా ప్రపంచమంతయు సామ్రాజ్యము
 అయి నిండియున్నది. ఈమహా సామ్రాజ్యములన్నియు ప్రస్తు
 తము ఐరోపాదేశముల యధీనములోనున్నవి. ఇట్టి రాజ్య
 ములు ప్రధమముననుండియు సామ్రాజ్యముల యెట్లు సంపాదిం
 చినవో యెట్లుపరిపాలించినవో వివరించుట ప్రస్తుతోద్దేశ్యము.
 క్రీస్తునకుకొన్ని శతాబ్దములకు పూర్వమే గ్రీకుదేశస్థులు ఐరో
 పాఖండమున సామ్రాజ్యస్థాపనా ప్రయత్నములు జేసియుం
 డిరి. కాని గ్రీకులు తమసామ్రాజ్య విస్తీర్ణవైభవమునకంటె
 సామ్రాజ్యము మానసికముననున్నందు ప్రపంచ విఖ్యాతిని గడిం
 చిరి. ఏదెన్ను నగరములయొక్క సామ్రాజ్య నిర్మాణ ప్రయ
 త్నములు గృహంతఃకలహములచే సఫలీకృతములు కాలేదు.

స్వరక్షణ కొరకును, పరిష్యనుల దాడుల నెదిరించుటకును సమాన పౌరసత్వపు హక్కులతో స్థాపించిన డీలాసు సంఘము నాడు పేరొందినది. ఏథెన్సు సామ్రాజ్యముగా పరిణమించెను. కాని కొన్ని సంవత్సరములకు బిమ్మట సమానహక్కులతో జేరిన యితర రాజ్యములు “ఏథెన్సు” సామ్రాజ్యాధికారమును సహింపనోపక తిరుగబడెను. అంతటితో ఏథెన్సు సామ్రాజ్య ముతరించినది.

కీ. పూ. నాలుగవ శతాబ్దములో మేసిడోనియా రాజగు అలెగ్జాండరు తన సామ్రాజ్య విస్తీర్ణముకొరకు ప్రాచ్యదేశములపై దండయాత్రలను జేసెను. విడియాదేశమును, పరిష్యా మహా సామ్రాజ్యమును నాతని వశమయినవి. ఆతడంతటితో నాగక హిందూదేశ పశ్చిమోత్తర ప్రాంతముల నత్యంతకష్టముతో జయింపగలిగెను. కాని మగధ సామ్రాజ్యముయొక్క ప్రతిభ కెదురాడనోపక యాదిగ్విజయయాత్రాపరుడు గృహాన్ముఖుడై దారియందు కైవల్యము నెందెను. అలెగ్జాండరు మరణానంతర మాతని సామ్రాజ్యము పటాపంచలాయెను. అలెగ్జాండరునకు పిమ్మట గ్రీసుదేశములో బయలుదేరిన “ఏజియక్ సంఘము” మొదలగునవి నిజ సామ్రాజ్యవైభవము నందలేక రోమనుల శౌర్యవిజృంభణములో మరచిపోయెను.

గ్రీసు సామ్రాజ్యమునకు పిమ్మట ఐరోపాఖండములో

నుతిగన్నది రోమనుసామ్రాజ్యము. రోము, ఇటలీదేశములోని యొక ప్రాచీననగరము. పరిధమమున రోము ప్రజాస్వాతంత్ర్య రాజ్యము. ప్రజాప్రతినిధులే రాజ్యపాలకులు. కాని క్రమముగా ధనగర్వముచే ధనాశ్వులే ప్రాతినిధ్యపదవుల నందసాగిరి. వీరికాలముననే రోమనుసామ్రాజ్యము విస్తృతినిగాంచెను. మెరియసు, సోంపె, సీజరుప్రభృతులు రణవిద్యా కౌశలముచే జర్మనీయుత్తరప్రాంతము దక్క మిగిలిన ఐరోపాఖండమునంతను, యాసియామైనరు ప్రదేశమును, యుత్తరాఫ్రికానుకూడ జయించిరి. ఇట్టి విస్తీర్ణము ప్రజాకనులకు మిరిమిట్లుగొలిపి సామ్రాజ్యవాదుల చేయగలిగెను. రోమనుల పరిపాలన సుఖకరముగా నుండలేదు. వారతికఠినముగా పన్నులను గట్టుటయే గాక నసూయచేయుటతో కూరదండనా పద్ధతుల నుపయోగించియుండిరి. అందుచే పాలితులకు రోముపై భక్తి నశించెను. రోమనులు తమభాషనే యితరప్రదేశములలో విద్యగాగరపి స్థానియ నాగరికతకును వాఙ్మయ ప్రపంచమునకు నపారనష్టమును గలుగజేయుటయేగాక, నేటి యాంగ్లేయుల భారతదేశ పరిపాలనారీతిని తమ విద్యాప్రచారముచే దేశీయులను తమ మనోచాంచల్యమునకు దాసాను దాసులుగా జేసివైచిరి.

క్రీస్తునకు తరువాత నాలుగువందల డెబ్బదియారవ సంవత్సరమున యొకమోటు జర్మనుజాతి క్షీణదశలోనున్న రోమను సామ్రాజ్యమును జయించెను. రోముయొక్క సామ్రాజ్య

ము. వేర్వేరు. యనాగరికజాతుల వశమాయెను. సామ్రాజ్య విధ్వంసమునకు పూర్వము రోమను సామ్రాజ్యములోని సగముపాలు కాన్స్టాంటినోపులు పట్టణమునుండి పాలించు యొక రోమను చక్రవర్తి యధీనములో నుండెను. నాడుముఖ్యపట్టణమగు రోము శత్రువుల వశమగుచే నామమాత్రముచే యీ నూతన సామ్రాజ్యమే రోమను సామ్రాజ్యమాయెను. కాని యంతకు పూర్వమే క్రైస్తవమతమునకు రోమునగరము మతాధిపతి పీఠమయ్యెను. ఇందువలన సామ్రాజ్యము నశించినను యేకమతస్థులగు వారందరకు రోమునగరము దృష్టిపథమునంజే ప్రకాశింపసాగెను. సామ్రాజ్యము రూపులేకపోయినను సామ్రాజ్య శబ్దమునకు గౌరవముమాత్రము నశింపలేదు. నాటి ఐరోపాప్రజలు రోమనుసామ్రాజ్యము దైవదత్తమనియు యవినాశనియనియు గట్టినమ్మకము గలిగియుండిరి. ఈభావలక్ష్య సాహాయముచే ఫ్రాంకుజాతులకు రాజైన చార్లమేను 800 వ సంవత్సరమున రోమునగరమున చక్రవర్తిగా పట్టాభిషేకమునొంది, నాడు రెండవసామ్రాజ్యమును పాలించుచున్న యొక నారీమణిని వివాహమాడి తనపదవిని స్థిరపరుచుకొనియెను. చార్లమేను సంతతివారు శక్తియున్నను లేకపోయినను యిటలీదేశమును పాలించుటకు పూనుకొనుటచే గతశతాబ్దమువరకు యిటలీకిగాని జర్మనీకిగాని ప్రత్యేక రాజ్యముగానుండుట తటస్థింపలేదు. క్రమముగా జాతీయసంస్థలు బయలుదేరి ప్రతి

రాజ్యము స్వాతంత్ర్యమును ప్రకటింపసాగెను. అనేక కష్టసుఖములకోర్చి యవినాశని యనిమన్నింపబడిన రోమను సామ్రాజ్యము 1803 వ సంవత్సరములో యంత మొందెను. నెపోలియను విజృంభణమున కాగలేక నాడుచక్రవర్తిపదవిలోనున్న యాస్ట్రీయా రాజు సామ్రాజ్య శబ్దమును పదవిసహితముగా కాలాగ్ని కాహుతిచేయక తప్పినదికాదు.

రోమను సామ్రాజ్యపు ప్రధమ దివసములనుండియు నేల మార్గముగుండా ప్రాచ్యదేశములతో వత్సరము చేయుచుండుటగలదు. ప్లయినీ చరిత్రకారుడు రోమను సామ్రాజ్యమునుండి ప్రతిసంవత్సరమును మిక్కుటముగా ధనము హిందూ దేశమునకు బట్టలకొరకే పంపబడుచుండెనని విలపించియున్నాడు. పిచ్చుట వెన్నీసు, జినోవా, మొదలగు పట్టణము లావర్తకమునే సాగించుచుండెడివి. కాని ఈవత్సరములన్నియు ముసల్మానుల వశమగుటచే ఐరోపావర్తకులు వేరుమార్గముల స్వేషింపవలసినవచ్చెను. కావున ధైర్యవంతులగు కొందరు నావికులు సముద్రమార్గా స్వేషపరులై ప్రయత్నము చేయదొడంగిరి. ప్రధమమున నీయుద్యమముగో పాల్గొన్నవి స్పెయిను పోర్చుగల్ దేశములు. పోర్చుగీసువారికి రాజసాహాయము లభించుటచే 1498 వ సంవత్సరమున వాస్కోడిగామా ఆఫ్రిఖాఖండమును చుట్టి హిందూ దేశముగోనికాలికట్ పట్టణమును జేరి సఫలీకృతుడయ్యెను. దీనితోవారికి మంచివర్తకము

లభించెను. ఈవిజయమునకు కొన్ని సంవత్సరములకు పూర్వమే. “కొలంబను,” యనునాతడు పశ్చిమముగ హిందూ దేశమునకు మార్గము వెదకుటకు బయలుదేరి యమెరికా ఖండముజేరెను. కాని నూతనప్రపంచమును కనుగొంటిని యాతడెరుంగడు. 1519 వ సంవత్సరమున మెలిగాను గోళమును చుట్టినాడు. కాని మార్గములను కనిపెట్టుటలో పనిపూర్తికాలేక, ధనలాభమును, రాజ్య తృష్ణయువత్క వికాసమునకు యోడ్పడెను. వర్తకలాభముకొరకు పైచెప్పిన రెండుదేశములేగాక మిగిలిన ఫ్రాన్సు, హాలెండు, ఇంగ్లాండుదేశములు కార్యరంగమునకు దిగెను. వర్తకసంస్థలలోనూ ఆధినివేశరాజ్యములుకూడ స్థాపింపమొదలిడెను. దీనిలో యంతర్జాతీయ కలహము సంభవించెను. 1493 న సంవత్సరములో యూరప్ యలెజాండరను క్రైస్తవమతాధిపతి ప్రపంచమునంతను రెండుభాగములుగా విభజించి పోర్చుగీసువానికిని స్పెయినువానికి నిచ్చి తినని ప్రకటించెను. కాని వేరొక మతకక్షకుజేరిన ఇంగ్లాండు మొదలగు రాజ్యములవారు పైయాజ్ఞను మన్నింపక యెవరి శక్తికొలదివారు నూతనప్రదేశముల నాక్రమించుకొనసాగిరి. రాజ్యసంపాదన విషయములో ఐరోపియనులు చేసినచర్యలు వాటిఫలితములు యధీనరాజ్యముల పరిపాలనా విషయములు మున్నగునవిగల సామ్రాజ్యచరిత్రను క్రమముగా పరీక్షింతము.

రెండవ అధ్యాయము.

పెరూదేశము. స్థేనిషుసామాజ్యము.

కల్పవృక్షమగు హిందూదేశముయొక్క ధనమును
 ఘంపాదింపవలయుననునాశయే ఐరోపాఖండములోని నావికా
 యుద్ధముమునకు కారణమై యమెరికాదేశమును కనుగొనుటకు
 మార్గముచూపెను. అమెరికాదేశమును జయించుటకు ప్రధమ
 మున ప్రయత్నముచేసినది స్థేనిషుసామాజ్యము. స్థేనిషుసామాజ్యము
 జయించుటలో యవలంబించిన విధానము పెరూదేశ దండయా
 త్రను గమనించినచో విశదమగును. పెరూదేశము దక్షిణ అ
 మెరికాలో పశ్చిమతీరమున సన్నముగాను నిడుపుగానున్న రా
 జ్యము. దానివెడల్పెచ్చట నరువది మైళ్ళకుమించదు. పశ్చిమ
 తీరమున ప్రయాణముచేయు నొకపైనుండి పెరూతీరమును చూ
 చినచో నందనవనమును గాంచినట్లుండును. కొండలుపైని కొండ
 లువరుసలు సూర్యకాంతిలో వెండికంటె ధవళముగా మెరయు
 చుండు మంచుశిఖరములు, ప్రకృతికి వింతసౌందర్యము నొడ
 గూర్చుచుండును. తీరముననున్న యిసుక ప్రదేశములు వ్యవ
 సాయముల కనుకూలములు గాకున్నను ధేశస్థులు బుద్ధికౌశ

ల్యముచే వింతరీతిని నదీప్రవాహములను నెలయేళ్లను యాన కట్టలచేతను, తదితర మార్గములవల్లను యరికట్టి ప్రకృతిని సానుకూలముచేసుకొనిరి. ఎత్తుకొండలపైనున్న పీఠభూముల మీద వారు గృహములను నిర్మించుకొందురు. గ్రామగ్రామమునకు సంబంధమునకై కొండలపైననే మంచిరాచబాటలను నిర్మించుకొనిరి. పెరూరాజులకు ముఖ్యపట్టణమయిన జుకోనగరవైభవము కోటనిర్మాణమునాటి పాశ్చాత్యులకు విభ్రమము గొలిపియుండెను. తమదేశముయొక్క నామమేదియో యాదేశస్థులెరుగరు. “పెరూ”నునునది స్థాయిను దేశస్థులుచేసిన నామకరణము. పెరూరాజులను వారిభాషలో “ఇంకా”లందురు. “ఇంకా”లప్రభుత్వము నిరంకుశత్వమయినను సరళమగు ప్రజాభిప్రాయమన్నన గలిగియుండెను. రాజ్యమంతయు నాలుగురాష్ట్రములుగా విభజింపబడెను. ప్రతిరాష్ట్రమునకును రాజప్రతినిధి గలడు. పలుచోటుల న్యాయవిమర్శకులుండిరి. వీతగాయిదా నయినను అయిదురోజులలో పరిష్కరించి తీరవలయును. న్యాయము సరిగాజరుగుచున్నదో లేదో చూచుటకు ప్రతిన్యాయాధీశుడును తనతీర్పుల నెలసరిపట్టిగను రాజువద్దకు పంపవలయును. ఇంతియేగాక రాజు సపరివారముగా దేశమంతటను పర్యటనముచేయుచు ప్రజల మొరలను వినుచుండెడివాడు.

ఇట్టి పెరూదేశమునుగురించి స్థాయినుదేశస్థులు విని

యుడిరి. ఆ దేశమునకు సమర్థుడును బలవంతుడునునగు రాజు గలడనియు, అక్కడ బుగారము మిక్కుటముగా దొరకుననియు, వినుటచే వీరి కాశలు మిక్కుటమాయెను. ఫిజారోయను నాతడు స్థేనినురాజిచ్చిన యనుజ్ఞతో యాదేశమును జయించుటకు దండయాత్రను వెడలించెను. ఆకాలమున పెరూదేశమునకు రాజు 'అతహుల్లప' యనునాతడు అతడతిసమర్థుడును శౌర్యవంతుడునగురాజు. స్థేనినువారు తనరాజ్యమును జేరుటగాంచి వారిని సన్మానించుటకొక రాయభారమునంపెను. వారిమాటలనమ్ని తానుస్వయముగా వారు విడిచియున్న ప్రదేశమునకు సపరివారముగానేగెను. సేననాతను శిబిరములకు దూరముగావిడిచి కొద్దిమందితో శిబిరములను ప్రవేశించెను. అతహుల్లప పాలకిని దిగినతోడనే యొకకోస్తు మతబోధకు డాతనిచేతకువచ్చెను. ఆతని నాహ్వానింపక తనమతమునుగురించియు దాని తత్వమునుగురించి యుపన్యశింపదొడంగెను. కొంతసేపు మాటలాడి తమమతగుర్తువైన పోపు యుత్తరపుప్రకార మాపెరూరాజ్యమంతయు స్థేనినుదేశమునకు చెందుననియు అతహుల్లప తమకుసామంతుడనియు, గంభీరముగాపలికెను. ప్రకృతిసిద్ధముగా స్వేచ్ఛాప్రియుడయిన "అతహుల్లప" యానూతనపురుషులు తనస్వతంత్రతను ప్రశ్నించుటచూచి రోషపూరితుడయి బొమలుముడ్చివైచి "మీమతముసంగతి నాకు తెలియదు. నాదేశమునకు సంపూర్ణహక్కుగల చక్రవర్తిని.

మీరెందుకు యిచ్చటకువచ్చితిరో జవాబు చెప్పవలసియున్నదనిచెప్పి తనచేతిలోనున్న బైబిలుగ్రంథమును కిందజారవేసెను. ఇది వంకగాపెట్టుకొని ఫిజారో యిదివరకే తమారుగానుంచిన దననై నికులకు సంజ్ఞచేసెను. దానితోవారు అతహుల్లపపైదుమికిరి. పెరూచక్రవర్తి యాశ్చర్య మగుడయ్యెను. తాను వారిని సన్మానించుటకువచ్చెను. కాని తనగృహమునకు వచ్చిన యతిథినిచెబట్టెను ఏరోపారాజ్యసీతిని యూతడుగుర్తెరిగియుండలేదు. తమరాజుయొక్క ప్రాణములను కాపాడుటకు పెరూసై నికులడ్డుబడి చిత్రవధగావింపబడిరి. కొందరు చరిత్రకారులు రెండువేలమంది హతులయిరనియు మరికొందరు పదివేలుమంది చంపబడిరనియు వ్రాసియున్నారు. ఎంతసంఖ్యయైనను స్థైర్యముదేశజుల యీమరంత మాచంద్రతారార్కముగ పాశ్చాత్యరాజసీతికి వన్నె బెట్టుచుండును.

అతహుల్లప ఖైదీగా పరిగణింపబడినను రాజమర్యాదల నందుచుండెను. ఫిజారోస్వయముగా నాతనికి క్రీస్తుమతమును బోధింపసాగెను. తాము క్రీస్తు సువార్తను ప్రచురించుటకు వచ్చినారమనియును, దానిని సన్మానింపనివారి కిట్టిగతి గలుగుననియు యూతడు పలుమారులు చెప్పదొడంగెను. ఈసీతినా క్యముల బరికించు ఫిజారోహృదయమందు మతభక్తికంటె ధనాశాభావమెక్కుడుగా నున్నటుల అతహుల్లప గ్రహించి “నేనుండినగదిలో నాయెత్తున బంగారమును వెండిని సమర్పించెదను.

వాళ్ళేచ్చనోసంగుమని చెప్పెను. ఫిజారో సమ్మతించెను. రెండు నెలలలోగా వీరువిడిచియున్న కాస్కామోగా నగరమునకు ధనరాశులు జేరసాగెను. రాజధానిగారములోని సొత్తులతో బాటు పెరూదేశస్థులు రాజపైభక్తిచే తమధనమునుగూడ నర్పింపసాగిరి. అతహాల్లప చెప్పిచరితిగా యొకగదిలో బుగారమును రెండవదానిలో నొడియు సమకూర్పబడియెను. ఇట్టి ధనరాశులుజూడ దేశైర్వ్యయమునుగూర్చి స్థానికువారి కాశ్చర్యము గలుగజేసెను. ఈసమయమునకు “ఆలిమాగో”యను సంపేరొక సేనానాయకుడువచ్చి ఫిజారోను గలుసుకొనెను. ఇది వరకే పెరూవానులు తమ్మునుట్టిడి వైచెదరని జంకుచున్న ఫిజారో యీనూతన సహాయము నాధారముజేసుకొని ధనసర్వస్వమునునొక అచక్రమణముగా స్వస్థైనికులలో బంచసాగెను. బుగారుబరువు 1326, 539 పౌనులనియు దానిఖరీదు సుమారు 35000000 కాసులనియు వెండిఖరీదు 51610 మార్కులనియు నాటిస్థానికు చరిత్రకారులు నిశ్చితముగా వ్రాసియుండిరి. ఈధనమును స్థైనికులు తమలో తాము పంచుకొనిరి. గాని మతబోధనకు వచ్చితిమని డంభములుపల్కిన వీరుక్రైస్తవ దేవాలయములకు పదవవంతెనను సమర్పించలేదు. ఏమిమతావేశము!

తెలివె. త/

ధనవిభజనాంతరమైనను వారియాశలు పూర్తిగాలేదు. ఇంక నెంత ధనమున్నదో యనునూహ ప్రబలసాగెను. పెక్కు

మంది ఖైదీని యురితీయుమని పిజారో చెప్పసాగిరి. కొందరు న్యాయ మనస్కు లట్లుచేయుట నీతిబాహ్యమును కూరము నని చెప్పసాగిరి. 29-8-1533 తేదీని అతహుల్లపను గొలుసు లతో బంధించి యురిస్థంబముకడకు గొనిపోయిరి. ఆఖరున మాయచేసి యాతని కీస్తుమతస్థునిగా నొప్పించిరి. మరునిము షములో ముప్పది సంవత్సరముల ప్రియముగల సూర్యవం శీకుడగు యా పెరూరాజాధిరాజు స్థేనిషువారల యీర్ష్యాగ్ని లోమగ్ని పూర్వులజూడ నేగెను. పిమ్మట పెరూనైనికులు ముందునకు సాగి తమ్మెదిరించిన రాజులేని నైష్యముల నోడించి పట్టణముల కొల్లగొని యగ్ని కాహుతిచేసి చివరకు ముఖ్యపట్టణమగు కుజ్జోనగరమును చేపట్టిరి. ధనావిభజనములో ఆలే మాగో పక్షమునకును పిజారోపక్షము నంతఃకలహములు సంభవింపగా గేస్కాయను నాతడు వీరలను శాంతింపజేసి దేశ మునకు శాంతి నొసగెను. కాని పెరూదేశస్థుల జన్మస్వాతంత్ర్య మును ధనమును పరులవశమయ్యెను. వారిపాలనా కష్టము లేతీ రుననుండెనో పైవిధానమే సూచించును. కాని కొంతకాలము నకు స్పెయిను పటుత్వము శక్తియు సడలసాగెను. దానితో పెరూస్వాతంత్ర్యమును బ్రకటించుకొని నేడు ప్రజాస్వాతంత్ర్య రాజ్యమై విలసిల్లుచున్నది. కాని యారాజ్యములో నేడు పాశ్చాత్యుల జనమునుగాని ధనమునుగాని పోజలు జేర్చుట కిచ్చుగింపరు.

పెరూలో బాటు దక్షిణమెరికా ఖండములో ఐరోపియ
నుల హస్తగతమయినది బ్రెజీలుదేశము. ఇది పోర్చుగలు వశ
మయ్యెను. సారవంతమయిన యాఫ్రికాదేశము పోర్చుగలునకు
ముఖ్యమయిన యాస్థిగానుండెను. కొంతకాలమయిన వెనుక
పోర్చుగలు రాజవంశములో నొకశాఖవారు స్వయముగా
నక్కడనే పరిపాలనను చేయదొడగిరి. మొట్టమొదట 1822
సంవత్సరములో బ్రెజీలు స్వాతంత్ర్యమును బ్రకటించుకొనియె
నుగాని జయమొందలేదు. 1888 లో దేశములో బానిస
వృత్తి మాన్పబడియెను. 1889 సంవత్సరములో రక్తపాత
ములేనివిప్లవము మూలకముగా పోర్చుగలు రాజవంశమును
బహిష్కరించి బ్రెజీలు ప్రజాస్వాతంత్ర్యరాష్ట్ర మయ్యెను.
మధ్యమెరికాలోని మెక్సికో రాష్ట్రమున ఉండ ప్రధమమున పెరూ
దేశమురీతినే యాకాలములోనే జయింపబడెను. అదికూడ స్థి
యను హస్తముల విదలించుకొని నేడు పేరుపొందిన ప్రజాతా
ష్ట్రముగా విరాజిల్లుచున్నది. తెల్లదొరలు యధీనములో నున్నం
తకాలము ధనస్వాతంత్ర్యములులేక బాధలుపడిన యాఫ్రికా
ములు నేడు ప్రజాస్వామ్యములై ధనవంతములును కీర్తివంత
ములునయి విరాజిల్లుచున్నవి.

(శ్రీ)

సామ్రాజ్య తత్వము

మూ డ వ ల ధ్యా య ము.

హిందూ దేశము ౧.

హిందూ దేశ మహాచరిత్రమునాని యాగ్లమహాయుగమును వాఱియుట రెండు పెద్ద సంపుటములపనియగును. కావున సరిపాలనా విషయములో పాలకులదృష్టిని విమర్శించుటతోనే మనము సంతృప్తులము కావలసియున్నది. వెనుకటి యధ్యాయములో న్రాసినటుల 1498 సంవత్సరములో పోర్చుగీసు నావికుడగు వాస్కోడిగామా కాలికట్టు శట్టణమును జేరెను. ఎవరును పోటీచేయువారు లేకుండుటచే హిందూ దేశ వత్కము వారికి పూర్తిగా లభించెను. వారి గవర్నరగు “అల్బుకర్కు” వంటి సుప్రసిద్ధపురుషుని సామ్రాజ్యస్థాపనాప్రయత్నములు యీక్రింది కారణముల వలన వ్యర్థములయ్యెను. పోర్చుగీసువారు బ్రెజీలు విషయమై నెక్కుడు శ్రద్ధపుచ్చుకొనసాగిరి. హిందూ దేశమున సరిగా వత్కము చేయుటకంటె అరేబియనుల ఓడల దోచుకొనుట వారికి లాభకారిగా గాన్పించెను. దానికితోడుగా వారు దేశీయులను తమ మతప్రచార విషయ

ములో భాగపెట్టసాగిరి. ఇందువలన వారి వతకము చాల కాలము నిలువలేదు. కాని నేటికిని వారికి ఈ దేశములో గోవా, డైయ్యు, డామన్ పట్టణములు గలవు.

నూరు సంవత్సరములు గడచునాటికి డచ్చీ, యింగ్లీషు, ప్రెంచివారలు వతకమునకయి తయారైరి. దీనితో వీరలకు పోరాటములు సంభవించెను. 1600 సంవత్సరాంతమున తూర్పుయండియా వతకసంఘము లండనులో స్థాపింపబడెను. పిమ్మటవారు హిందూ దేశమునకు వచ్చి వతకమునకై కొన్ని ప్రదేశములను సంపాదించిరి. మద్రాసు పట్టణమును చంద్రగిరిరాజునెద్ద కొనిరి. బొంబాయి యాంగ్లేయరాజునకు పోర్చుగీసువారిచే నరకట్నముగా నీయబడెను. వీటితోపాటు కలకత్తా, సూరత్, మదిలీపట్టణము మొదలగుచోట్ల వీరు వతకస్థానములను స్థాపించిరి. పిమ్మట వచ్చిన పరాసువారు మాహి, సూరత్, పునుచ్చేరి, చంద్రనగరు పట్టణములలో వతకస్థానముల నేర్పరుచుకొనిరి.

వతకములమున జేయు ధనసంపాదనయందు దక్కరాజ్యసంపాదనాభిలాష ప్రధమమున వీరెవ్వరికిని లేదు. కాని దేశములోని సమకాలిక పరిస్థితులు వారికి విషయములోతావొసంగెను. బలవంతుడగు మొఘల్ చక్రవర్తి లేకుండుటయు, చిన్నచిన్న స్వాశంత్రరాజు లైకమత్యములేక పోరాడుకొనుటయుగూడ వారికి కాల్చిడుటకు స్థానమొసంగెను. వారిట్టిపరిస్థితు

లలో నప్పుడప్పుడు నీతిబాహ్యమైన కార్యముల జేసి యభీష్టసిద్ధిని గాంచిరి. న్యాయ విమర్శకులును, విద్యావంతులునగు యాంగ్లేయులు ప్రధమమున వచ్చినచో కొన్ని యవిసీతికార్యములు జరిగియుండక పోవునేమోగాని యప్పుడు పాలకులగుట తటస్థించిన కంపెనీ గుమస్తాలు సాంఘికవ్యవహారములును, పాలనాచర్యమును బాగుగ నుండలేదు. శెలు జూజ్కోటకు లండను నుండి పంపబడిన జనవరి 1911 తారీఖు 14 వ వుత్తరవులో భోజనములవద్ద యల్లరులు హెచ్చుగాజరుగుచున్నవనియు గుమస్తాలునగైరా అనవసరకార్యముల జేయుచున్నారనియు, యట్లుజేయుట పాడిగాదనియు మందలింపు గలదు. మర్యాదకొరకు ప్రేత్సకు ఫిరంగులతో మందుఖర్చు హెచ్చుగానున్నదని వారేవాసిరి. 20—4—1721 తేదీని నెంటు జూజ్కోటకు పంపిన 17 వ నెంబరు వుత్తరువులో జూదమాడుట హెచ్చుగా నున్నదనియు, గొప్పస్త్రీలుగూడ పాలుగొనుట విచారకరమనియు, యట్లుచేయుట చాల తప్పునియు మందలింపు గలదు. న్యాయముగా ప్రవర్తించుటనియును మనకు ధనముగాని రాజ్యమువలదనియు, శాంతిగానుండుడనియు, బంపిన డయిరక్టులకు యుత్తరువులిట్టియుద్యోగియుల హస్తములలో నెట్టి విపరీతపరిణామముల గాంచెనో భావిచరిత్రయే లోకమునకు వెల్లడించినది.

ఐరోపాఖండమున యుద్ధము జరిగినపుడెల్ల యీదేశము

లోగూడ ఆంగ్లపరాసు దేశస్థులు పోరాడజొచ్చిరి. 1740-48 వరకు మిక్కిలినూతన పోరాటముజరిగినను సంధికాలములో యనరిప్రదేశములవారు వశపర్చుకొనిరి. పరాసు ప్రతినిధి యగు డూప్లే రాజనీతికి పెట్టినదిపేరు. వతఁకమున సంపాదించుకొలది లాభముకంటె రాజ్యసంపాదనమే శ్రేష్టమని యాతడు తలంచెను. కాని స్వదేశముగ్గని కంపెనీయధికారు లాతని చర్యల సమర్థించెనువారు కారు. అందుచేత యాతనితలంపులు వ్యధిమయ్యెను. ఆంగ్లేయులపరిస్థితు లిట్లుగానుండుటచే వారికి జన, ధన సహాయములు స్వదేశమునుండి లభించెను.

ఈకాలములో నార్కాటు నన్వరుద్దీను బరిపాలించుచుండెను. అంబూరు యుద్ధానంతర మాతడు మరణించెను. ఆసింహాసనమునకు చందాసాహేబు ప్రయత్నింపసాగెను. పరాసు లాతనికి దోడ్పడి యన్వరుద్దీను కుమారుడు మహమ్మదాలీని తిరుచునాపల్లిలో ముట్టడింపజేసిరి. మహమ్మదాలీకి యాంగ్లేయులదోడ్పడిరి. కైవసు యొకసేనాని నార్కాటును వశపర్చుకొనగా చందాసాహేబు కుమారుడు దానిని ముట్టడించెను. ముట్టడింపబడిన 500 సైనికులలో 300 భారతీయులు. వారు గంజిత్రాగి అన్న మితరులకిచ్చి కోటకు రక్షించుకొనిరి. పిమ్మట చందాసాహేబు పరాజితుడయ్యెను. మహమ్మదాలీ కర్నాటకప్రాంతములకు నవాబయ్యెను. ఆకాలమున మద్రాసు ప్రభుత్వ కార్యాలయములో “పాలుబెస్సెల్డు” యను

గుమాస్తాగలడు. ఆతడు నవాబునకు దుర్వ్యయములు మప్పియప్పలపాల్జేసెను. పెట్టుబడి తానేపాట్కి యన్యాయముగను, న్యాయముగను గూడ యప్పల నపరిమితముగా బెంచి చాలా ధనమును సంపాదించెను. పర్యవసానమేమయినదో 1801 సంవత్సరమున వెలస్లీ యప్పలకింద యీరాజ్యమును వశపర్చుకొనెనని వ్రాసినచో విశేషమగును. ఈకాలములోనే నిజామురాజ్యము కొరకు నాజరుజంగ్, ముజఫరుజంగ్ యనువారలు పోరాడుచుండిరి. పరాసులు సహాయముతో ముజఫరుజయించెను. 81 సంవత్సరములకాలము రాజ్యము నడపి బుస్సీయను సేనాని పరాసులకు బహుమానముగా నుత్తరసర్కారులను సంపాదించెను.

ఈసమయమున బంగాళమును పరిపాలించుచున్న నవాబు యునకుడగు సురాజ్ దౌలాయను నాతడు. ఆయన విదేశీయులను దనరాజ్యమునుండి బహిష్కరింపనెంచి, దన ముజ్తాబకు వ్యతిరిక్తముగా కోటను మరమ్మతు చేయుచున్న యాంగ్లేయులపై ప్రధమమున దాడివేశలించెను. కలకత్తా కోట సులభముగా యాతని వశమయ్యెను. ఇది జరిగిన పిమ్మట కైప్ర బంగాళమున కేగి, నవాబును జయించు నుపయోగముతో యాతని ముఖ్యసేనానియగు మీర్జాఫరుతో కుట్రచేసెను. దీని సంగతి నెఱంగిన యుమచందను వర్తకునకు 30 వేలకు పోర్బరీనోటు వ్రాసియిచ్చెను. యీసహాయముతో 1757 సం॥లో ప్లాసీ

యుద్ధము నవలీలగా జయించి మీర్జాఫరును నామమాత్రముగా నవాబునుజేసెను. ఈజేసిన సహాయమునకై కైపునకొక జిల్లా బహుమతియు, 30 వేల పౌను లాదాయమును, సుతర యుద్యోగీయులకు బహుమానములును. (లంచములుగాక మరేమి?) లభించెను. దీనితో మీర్జాఫరు ఖజానాయును, దానితోబాటు దేశమును పరిపాలనయును దుస్థితిలోనికివచ్చెను. మైగ చరిత్రకారుడగు మాల్కాము యొక్క-కైపునకే గాక యాకాలమున కంపెనీయుద్యోగీయులందరకు గూడ ధనాశయుగిణీరెనని వ్రాసియున్నాడు.

ఇదంతయు జరిగినపిమ్మట కైపు స్వదేశమునకు వెళ్ళెను. కంపెనీయుద్యోగీయులు చేయుచుకార్యములకు పరిమితిలేకుండెను. లంచములును, నొఖరులకు స్వంతవర్తకమును పెక్కుమీరెను. పరిపాలన సరిగాలేదను విషయెట్టి మీర్జాఫరు పదిచ్యుతుడు గావింపబడియెను. తరువాత మీరుఖాసిము యను మీర్జాఫరునియల్లుడు నవాబుచేయబడెను. ఈయమహారమునకాతడు కంపెనీవారికి మూడుజిల్లాలను నొఖరులకు కొండరు చరిత్రకారులు వ్రాసినటుల 200000 పౌనులు బహుమానములక్రిందను దయచేసెను. కాని మీరుఖాసిము తనమూమగాలివంటి యశక్తుడుగాడు. ఏనాడు దానుతనరాజ్యములో కంపెనీవారుగాక, నొఖరులుగూడ పన్నులనీయకుండ స్వంతవర్తకముజేసుకొనుట పరికించెనో, నాడే యాతడధికారులనుమందలిం.

చెను. అందువలన లాభముగానక యాయన్యాయవర్తకమును నిర్బంధించెను. దానిపైని కంపెనీయధికారులు యుద్ధమును ప్రకటించిరి. బక్సరులోజరిగిన సంగ్రామములో మీరుఖాసి మున కయోధ్యానవాబును, పాలము చక్రవర్తియు సహాయ పడినను జయము కంపెనీకే లభించుటజేసి చారుతిరుగ ముసలి మీర్జాఫరును నవాబునుగాజేసి యుద్ధేచ్ఛుచు వ్యవహారములు సలుపసాగిరి. కైపు తిరుగ బగళమునకువచ్చి నౌఖరుల దుర్నయముల మాన్పుటకును, పరిపాలన నడుపుటకును ద్వంద్వ ప్రభుత్వవిధానమును సృష్టించెనుగాని దేశముయొక్కయు పాలనయొక్కయు వ్యవహార మిసుమంతయు చక్కబడలేదు.

రాబర్టు కైప్రనకు దరువాత వారను హేస్టింగ్సు గవర్నరయ్యెను. ఈతనికాలములో తెగ్యులేషను చట్ట మమలులోనికి వచ్చుటనుబట్టి బ్రిటీషుస్థానముల కన్నిటికిని యీతడే గవర్నరు జనరలయ్యెను. ఇతడు మిగిలిన ప్రదేశములన్నిటికి ముఖ్యపరిపాలకుడాయెను. హేస్టింగ్సుపరిపాలనాకాలమునందే మహారాష్ట్రులతో ప్రధమయుద్ధము సంభవించెను. మద్రాసురాజధాని యీ సమయముననే మైసూరునవాబగు హైదరా లీదండయాత్రలకు గురియయ్యెను. అతికష్టముపైన మద్రాసుకోట సంరక్షింపబడి సంధిగావింపబడియెను. కర్నాటనవాబగు మహమ్మదాలీ, పాలు బెస్సీల్లు మొదలగువారి దుర్మితలకు గురియై దివాలాస్థితియందుండెను. ఈతడే యన్యాయముగ నయో

ధ్య నవాబునకు సహాయపడి స్వేచ్ఛాపరులగు రోహిలాలను
రోహిలుఖండను వారిరాజ్యప్రదేశమును నాశనము గావించె
ను. పోర్జుగీసుమీద నందకుమారుడురితీయబడియెను. ఇవి
టులుండ చైతుసింగు విషయమునందును అయోధ్యభీగముల
విషయమందును హేస్టింగ్సుచర్య మిగులనన్యాయమైనది.

చైతుసింగు కాశీపట్టణమునకు రాజు. అతడు 22½
లక్షలురూప్యములు కంపెనీకి కప్పముగట్టుచుండును
5-7-1775 సంవత్సరములో జరిగిన సంధిప్రకార మింతకన్న
నెక్కుడు కప్ప మీయనక్కరలేదని కంపెనీవారు షరతును
వ్రాసియుచ్చి. కొంతకాలము గడచినబిమ్మట యుద్ధకాలమును
వంక్తపై హేస్టింగ్సు 500000 రూప్యము లెక్కుడుగోరెను.
రాజు గడువుగోరెనను హేస్టింగ్సు బలవంతముగా వసూలు
చేసెను. మరుచటి సంవత్సరముగూడ నిట్లుకోరగా రాజు
2 లక్షలు లంచమిచ్చినను 500000 రూప్యము లెక్కుడునీయక
తప్పినదిగాదు. పిమ్మట శాశ్వతముగా పన్ను లెచ్చుచేయుట
కొరకు హేస్టింగ్సు స్వయముగా కాశీపట్టణమునకు వచ్చెను.
రాజు తన యసమర్థతను వెల్లడించి పన్ను నెక్కుడుగా నీయ
ననెను. దానిపై రాజు బంధింపబడెను. అప్పుడు ప్రజలు తిరు
గబడి దమ యసమ్మతిని వెలిబుచ్చినను పరిగణింపక వేరొక
నిని 4000000 రూప్యములు అనగా 17½ లక్షల రూప్యము
లెక్కుడు నిచ్చునట్లుగాజేసి రాజ్యమునొసంగెను. ఇక అయో

ధ్య బీగముల (అనగా రాణులు)ను చేసిన యన్యాయమును బరిశీలించు. అయోధ్యనవాబు తల్లి మొద్దను, పితామహిమొద్దను చాలధనముండెను. దాని నపహరించుటకు హేస్టింగ్సు తనసైనికులను సహాయముగాబంపి నవాబుద్వారా ధనమును వశపర్చుకొనెను. ఆహా స్త్రీతైనను జంకలేదు! హేస్టింగ్సు పరివాలనాచర్యులను కొందరు యాంగ్లచరిత్రకారులు మన్నించుట ప్రయత్నింతురు. దేశము పరిస్థితులట్టివట! కంపెనికి ధనము లేకుండావట! అందుకొరకాతడిటుల చేసినను వసూలయిన ధనమును కంపెనీకే జమకట్టెనట! అందుచేత నిర్దోషియట. కాని మఱికొందరాధునికాంగ్లచరిత్రకారు లీచర్యులను మన్నించుటకు యత్నింపరు. హేస్టింగ్సు మరల యాగ దేశమునకు జేరినబిమ్మట యాతనిపై దానా చేయబడెను. ఏడుసంవత్సరములు విచారణ జరగెను. బర్క్ మొదలగువారు యాతనికుతంత్రముల వెల్లడిజేసిరి. అయినను పర్యవసానము సాంప్రదాయానుసారముగా హేస్టింగ్సునకే జయమొద గూర్చెను. దావాలోని యన్నికారణములపైనను యాతడు నిర్దోషియని తీర్మానింపబడెను. ఆఖరకు చైతుశింగు విషయములోను, బీగముల విషయములోను ప్రభువులు దమసమ్మతుల నిచ్చుచు ౨౩గురు నిర్దోషియనియు, ౪ గురు దోషియనియు దెల్పిరి. ఆహా నేడుగూడ ప్రభువులసభ డయ్యరుని నిర్దోషి గావించె ననుటలో పూర్వపు సాంప్రదాయమును మించినవింత నేమియు జేయలేదు.

హేష్టింగ్సునకు బిమ్మట కారనునాలీసు గవర్నరుజనర
లయ్యెను. ఈతడీబంగాళములో శాశ్వతముగా పన్నులను స్థిర
పరచెను. అందువలన నేటికిని యక్కడప్రజలు కౌంతలాభము
నందుచున్నారు. ఈతనితో 18వ శతాబ్దము ముగిసినది. ముందు
తిరుగ తరువాత వారివిషయములను బరికింతము.

నా లు గ న అ ధ్యా య ము.

అమెరికా యధిని వేశములు

అన్ని ప్రదేశములలో వలెనే స్థాయినుదేశమే మొట్టమొదట యమెరికాలో ప్రవేశమొనర్చినదని వక్కాణించి యుంటిని. కానికొంతకాల మగుసరికి పడమటి యిండియాదీవులు స్థాయినునకును, వర్జీనియాప్రదేశము లాంగ్లదేశమునకును, కెనడా ప్రదేశములు పరాసుదేశమునకును లభించెను. పాశ్చాత్యులు త్తరయమెరికాదేశమును జేరుసరి కచ్చటనివసించుచున్నది యొక మోటజాతీయగు యాదిమనివాసులు వారొకరు తెల్లవారలు “ఎర్రయిండియను”లని నామకరణమొనర్చి వీరలు శౌర్యవంతులయినను, వీరందరియొద్దను నూతనాయుధాపరికరములుగాని, జట్టులలో సంఘీభావముగాని లేకుండెను. కావున తెల్లవారలు వారిని బెదరించి రాజ్యమును సంపాదించసాగిరి. కత్తులు, అద్దములు, బొమ్మలు మొదలగునవి వారికిజూపి వారియొద్దనుండి బంగారమును, తోళ్ళను, యితరములగు అమూల్య వస్తువులను సులభముగా పరిగ్రహింప

సాగిరి. వారలను నెమ్మదిగా నొప్పించి పెద్దరాజ్యవిస్తీర్ణముల గూడ సంపాదించిరి. వాటిని సాగుబడిచేసి ధనములను స్వీకరింప దొడగిరి.

వర్తక లాభమువల్లను, సమకాలిక మతఙ్కారజన్యము వలనను, పలువు రయిరోపాఖండమును వదలి విస్తీర్ణమగు నూతన ప్రపంచకమనదగు యమెరికానుజేరసాగిరి. ఇట్టి జట్టులలో ప్రధమమున యింగ్లాండునుండి యమెరికాకు జేరినదానిని “ఫిలిగ్రిమ్ము పాథర్సు”యనియందురు. వారు స్వదేశములలోని మతఙ్కారజన్యమునకుదాశజాలక యమెరికాకు ప్రయాణమయిరి. అక్కడకుజేరి యొక్కొకజట్టు యొక్కొకప్రదేశము నాక్రమించుకొనుచు, తత్పరిపాలనకు బ్రజాస్వాతంత్ర్య నిబంధనలను తయారుచేసుకొనసాగిరి. ఇట్లుత్తర యమెరికాను జేరిన యీసాశ్చాత్యజాతులలో పరాసువారికిని, యాంగ్లంకును రాజ్యతృప్తి సమరములకు డీకొల్పినది. చాలయుద్ధములు జరిగెను. ఆఖరకు కెనడా మొదలగు ప్రదేశములన్నియు యాంగ్లేయుల వశమయ్యెను.

ఆదిగునివాసులనుగూర్చి ప్రస్తుతము విపులముగా వ్రాయవలసినదేదియుగానరాదు. మతాంతకుల జేయుటచేతను, యితర దండనావిధానముల ప్రయోగించుటచేతను, నేడాదిమనివాసులు చాలవరకు మటుమాయమయిరి. మిగిలిన యెర్రయిండియనులసంతతి నేడు నూతననాగరికతా పరిస్థుట.

భావములతోకొద్దిగా గాననగును. ఉత్తరయమెరికాలో యుష్టప్రదేశములును, శీతలప్రదేశములునుగూడగలవు. అందు ఎర్జీయా ప్రాంతరాష్ట్రము యుష్టప్రదేశములోనివి. ఇచ్చట చెరువు విశేషముగా పండించుటకు వీర్భుగలవు. అయినను తెల్లదొర లెండలో కాయకష్టపడి పనిచేయలేకుండిరి. కావున వారికి జనసహాయము గావలసివచ్చెను. అంగకొరకు వారాఫ్రికాఖండమునుండి నీగ్రోలను తండతండములుగా తేసాగిరి. ఈ బానిస వలకము ప్రపంచచరిత్రలో బహుసీచమయినది. బానిస వలకులు నావలను అఫ్రికా పడమటితీరమునకు దెచ్చియుంచి కొందరు సమీపగ్రామములకు వెళ్ళి కొరడాలతోగొట్టియు, తదితరమార్గముల హింసించియు బలవంతముగా యాప్రజలను వేచియున్న మోడలపై నెక్కించి, యమెరికాలోని సంతలలో పశువులరీతిని యీనీగ్రో బానిసలను విక్రియించెనువారు. ఈ బానిసలను కొనుయజమానికి వానిపైని పరిపూర్ణహక్కు గలదు. వానిచేత కావలసినపనులు చేయించుకొనవచ్చును. ఆ ఖరునకు వానిప్రాణములనైన దీయవచ్చును. ఎద్దులవలె వారి చేత పనిచేయించుబయేగాక, వారికి మానవులకు సహజముగా గావలసిన భోజన, పోషణ, విశ్రాంతి సౌఖ్యములనీయక బాధ పెట్టెనువారు. విద్యలేదు. మానము తోటయజమానుల యధీనము. వారి హైన్యతను గుర్తింప నేరికిశక్యము? ప్రపంచకమంత లో యితరరాష్ట్రములలోగూడ కొంత బానిసత్వ వ్యవహారము

డెనని చరిత్రలు జాటుచున్నగాని యెచ్చటనుగూడ నిట్టిహీన స్థితియు, దుర్మార్గమును గానరాలేదు. 1860 వ సంవత్సరము నాటికిగూడ యమెరికాలో 3,953,760 బానిసలుండిరి. అప్పుడు కొందరు న్యాయమనస్కు లీ బాధితులపక్షమున బోరాడి వారికి స్వేచ్ఛనొసంగజేసిరి.

అమెరికాలోని యధిని వేశ కాజ్యములు న్యాయముప్రకారము స్వతంత్రములయ్యుచు, అంగ్ల దేశమునుండి బంపబడిన గవర్నరుల పరిపాలనకు లొబడియుండెను. కాని యెచ్చటి బానిస రాజ్యపరిపాలకులగు దొరలకున్న స్వాతంత్ర్యేచ్ఛచే గవర్నరుల యధికారము పూర్ణముగా చలాయించుటలేదు. ఇంగ్లండులాభముకొరకు దాము పరిపాలింపబడెనురీతి వాణికులమంతయు గిట్టకుండెను. ఆకాలమున యింగ్లాండురాజయిన మూడవజార్జియు, ప్రధానమంత్రిలును సామ్రాజ్య వేశపరులయిన యధికార శ్రీయులు. అందువలన యిరుదేశముల వారికిని మనస్పర్ధలు పెరుగజొచ్చెను. గ్రెనివిలుమంత్రి స్టాంపుశాసనముగావించి యద్దానివలన యమెరికాలోని వ్యవహారములన్నియు స్టాంపులపైని లిఖింపబడనిచో న్యాయసమ్మతములుగానని నిర్ధారించెను.

ఇదివరకే క్రోధపూరితులయియున్న యమెరికనుల కిది యన్నిహతున కాజ్యము సమర్పించుటయ్యెను. పలువురు ద్వేషభావములు ప్రకటింపసాగిరి. కొన్ని రాజకీయ సాముల ప్రోత్సాహముచే యార్థిక బహిష్కారాస్త్రము ప్రయోగింప

బడియెను. అమెరికాలోనే యున్ని బట్టలు చాలినన్ని తయారు చేసుకొనుటకు మాంసాహారమును విసర్జించి గొర్రెలను సంహరించుటమానిరి. ఇంతవరకును శౌరవముగా పరిగణింపబడిన యాంగ్ల దేశములో దయారుచేయబడిన దుస్థులు విసర్జింపబడియెను. న్యాయవాదు లాంగ్లేయులపక్షమున వాదించుట మానుకొనిరి. ధనాగారము ఇంగ్లాండునకు శామ్ముబంపుట మాని వేసెను. ఏతదుద్యమము మహాయుత్సాహముతోడను విజయవంతముగను కొనసాగింపబడుటగాంచి యింగ్లాండులో కలవరము గలిగెను. పలువురు సోహార్థ హృదయులు అధినివేశ రాజ్యముల పక్షముబూని పనిచేయదొడంగిరి. గ్రేనివిలు పదచ్యుతుడయ్యెను. నూతనమంత్రీ స్టాంపు చట్టమును రద్దుపరచెను. గాని యింతలో శాంతిచేకూరలేక. మరుచటి సంవత్సర మమెరికాకు దిగుమతికాబడు కొన్ని వస్తుసముదాయములపై సుంకము విధింపబడెను. మరల బహిష్కారోద్యమము ప్రజ్వలించెను. బోస్టనురేవులోని దేయాకు టోడలు ముంచబడియెను. పట్టణములో జరగిన గలభాలో నైపుకులు బ్రజలపైని తుపాకుల బ్రయోగించిరి. ఉద్యోగముమిన్నముట్టెను. పలువురు స్త్రీలు విందులయొద్దను, యితర సమయములందును జాతీయ గీతముల బాడి దేశములో జాతీయతను, స్వాతంత్ర్యము పూర్వ తజెందించిరి.

యధినివేశముల ప్రతినిధులు సభగాగూడిరి. నాడే వారు ప్రాపంచిక చరిత్రలో ఘనతగాంచిన స్వాతంత్ర్య ప్రకటనను గావించిరి. ఈవిప్లవరాష్ట్రములే నేటియమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు. ఇంగ్లాండున కపారమయిన ధనము గలదు. సైనికులుగలరు. వారికి సరియగు శిక్షణమును యుద్ధకౌశలమును గలదు. సరిహద్దులలోని కెరడాపరగణాలు విప్లవకారులను జేరలేదు. విప్లవరాష్ట్రములలోగూడ పెక్కురాంగ్ల భక్తపరాయణులు గలరు. వారుయూగ్లసైనికులకు జేయవలసిన సహాయములో వెచుకంజనైచలేకు ఇట్టిపరిస్థితులలో సంయుక్తరాష్ట్రములకు విజయమెట్లు చేకూరెనోవિంతగా గన్పట్టవచ్చును. కాని వింతజెందుటననసరము. సంయుక్తరాష్ట్రప్రజలు శిక్షితులయిన సైనికులుగాకపోయినను స్వాతంత్ర్యేచ్ఛవారి మనంబులనావరించెను. ఆదివ్యజ్యోతి వారిమనంబులలో నుత్సాహము మిన్నముట్టిపజేసెను. వారికి సమయమునకు తేజస్వీతుడగు నాయకుడు లభించెను. బాధితుల రక్షణార్థము తేజస్వీతుడగు నాయకుడు సహాయపడుట ప్రపంచకములలోని యుత్కృష్ట ధర్మము. వాషింగ్టనుసేనానికి ధైర్యస్థైర్యములు మోడు. ఓడింపబడినను నెగ్గినను సమానోత్సాహమును నిలుపుకొనుచుండెడివాడు. ఆంగ్లసైన్యము లాతనికి సకాలములో లొంగిపోయెను. ఆఖరు కింగ్లాండు దిగ్భిమజెంది సంయుక్తరాష్ట్రముల సహజస్వాతంత్ర్యము నంగీకరింపక తీరినదిగాదు. సంయుక్తరాష్ట్రములు నేడుమహాప్రతిభతో విరాజిల్లుచున్నవి. కాని యాచరిత్రను వ్రాయుట ప్రస్తుతోద్దేశములో నిమగ్నగలిగిన చిన్నవిషయముగాదు.

(శ్రీ)

సామ్రాజ్య తత్వము

విదవలధ్యాయము.

హిందూ దేశము. ౨.

కారనవాలీసుప్రభువు హిందూ దేశమునకు చేసిన యుద్ధ-
కారము బంగళములోని శాశ్వతపన్నుపద్ధతి. ఆయన బిమ్మట
వరుసగా గవర్నరుజనరలులుగావచ్చిన వెలస్లీ, మింటో,
హేస్టింగ్సుగార్లకు రాజ్యసంపాదనాత్మకగానీ వేరొండులేకుం
డెను. వెలస్లీ టిప్పుసుల్తానునుజయించి మైసూరును స్వాధీనప-
ర్చుకొనెను. పిమ్మట యీతడే “సహాయసైనికపద్ధతి” యను
నూతనమార్గమును వ్యాపకములోనికి జెచ్చెను. యుద్ధమార్గ-
మున నైజామును, పీష్వాను అయోధ్యనవాబుకు తొంగివీయు
మార్గమును గానక యీరాజ్యసీతి నవలంబించెను. యీపద్ధ-
తిప్రకారము కంపెనీవారు భారతదేశములో ప్రధానరాజ్య-
పాలకులు. వీరికిట్టిహక్కులు యెట్లువచ్చెనో, యెవరిచ్చిరో
యెరుకలేదు. దేశములో యీపద్ధతి కంగీకరించు స్వతంత్ర
రాజులు వీరు సహాయముగా బంపు సైన్యముల బోషింపవల-
యును. వీరుబంపు ప్రతినీధిని తమయాస్థానములో నుంచుకొ

నవలయును. అంగ్లేయేతర సాశ్చాత్య జాతులతో స్వతంత్రముగా సంధిజేసుకొనరాదు. ఇద్దరు స్వతంత్రరాజులకు నచ్చుతగాయిదాలను వీరే పరిష్కరింపవలయును. ఈ ధర్మతీకంతకును విజయమున యర్థము. స్వదేశ రాష్ట్రములు స్వతంత్రమును గొప్పవలయుననుటకన్న వేరుగాదు. కత్తితోజయింపనేరక రాజ్యసీతించే, కుతంత్రములచే స్వాధీనపరచుటకు పన్నినమార్గముకంటె యిది వేరుగాదు.

కష్టమున్నను లేకున్నను నైజాము ప్రభుత్వముల న్యాయముగా యీవిధానమునకు లొంగవలసినవారైరి. స్వదేశ సంస్థానములలోనున్న కంపెనీవారి వాయభాదులు లంచములిచ్చియు, తదితర మార్గములననుసరించియు స్వతంత్రరాష్ట్రములను కంపెనీ యధికారమునకు లోబడజేయుటకు సాధనభూతులయిరి. ఈ రాయభాదులు పదేపదే సినచర్యలు సరాడరన్ శిష్యాపత్రికలో కొంతకాలముక్రిందట ప్రచురింపబడిన యాక్రింది లేఖవలన విదితమగును.

ఉత్తరగోదావరిప్రాంతము,

24-8-1803.

హో కామకాము.

మేజరుషాహిగారికి వ్రాసిన లేఖలో.

“నేను కర్నూలు క్లోజుగారికి వ్రాసిన లేఖలనుబట్టి సరియయిన సమాచారముల నెరుంగుటకు సంత్రికి లంచమీయమని యాతని క్రిందముల మీరు గమనించియే యుండురు.”

విలింగుడను సేనాని.

వెలస్తీకిపిమ్మట మింటోర భువును. హేస్టింగ్సును, సిక్కులు మొదలగువారలపై యుద్ధములు సాగించి యారాజ్యముల గలుపుకొనిరి. మహారాష్ట్ర సామంతులను వేరు వేరుగా నోడించి శివాజీ సామ్రాజ్యమును గలుపుకొనిరి. వీరిద్దరికాలములో హిందూదేశము చాలవర్షముకంపెనీ స్వాధీనములోనికివచ్చెను. తరువాత విలియం బెంటిక్కు కొన్ని సాంఘిక మార్పులకు కారకుడయి సహగమనమును మాన్పించెను. ఈయనకాలములోను, పిమ్మట డలహౌసీకాలములోను రైలుమార్గములు, తంతులు వగయిరాలు స్థాపింపబడియెను. ఈ డలహౌసీయే చరిత్రలో ప్రసిద్ధతబడసిన “దత్తస్వీకారవిగ్రహసంబంధి” నిస్థాపించి వెలస్తీ కంటె యన్యాయముగా మిగిలిన రాజ్యముల వశపర్చుకొనెను. తీనిప్రకారము ఔరసులు లేకుండ గతించిన రాజుల రాజ్యములు, దత్తతపుత్రులకు జెందకుండగా కంపెనీవారివశము జేసుకొనబడుచుండెను. ఈరీతిని సతారా, జాన్సీ, తంజావూరు మొదలగు రాజ్యములు కలము సహాయముతోనే స్వాధీనము చేసుకొనబడియెను. జాన్సీరాణి లక్ష్మీభాయి యెన్నిమారులుకూరినను దత్తత కనుజ్ఞచేకూరలేదు. ఈయనకు తరువాత కానింగు ప్రభువుకాలములో సుప్రసిద్ధమగు శిపాయి కలహము లేక విప్లవము తటస్థించెను. ఏతద్విప్లవమునకు కారణముగా రైళ్ళను జూచియు, తంతులను జూచియు ప్రజలు జెందిన దిగ్భ్రమయేయని జెప్పుట సాహసము. తుపాకి తూటాలకు కొన్ని రాయుటయే

దీనికి ముఖ్య కారణముని యెంతవ్రాసినను నిజమునకు న్యాయముయిన పేరుకారణములు చాలగలవు. రాజ్యములుపోయిన వారసులును, ధనమును, స్వతంత్రతను గోల్పోయిన ప్రజలును దీనిలో పాల్గొనియుండుట జూడ పరిపాలనాలోపములుగూడ దీనికి కారణములని తేటతెల్లమగుచున్నవి. భీరురాలగు జాన్సీ రాణి గూడ యుద్ధ మొనర్చి శత్రువుల మన్నననందెను. ఆమెతో బోరాడిన యొక సేనాని, “ఒకచిన్న రాజ్యమును పాలించుట కసమర్థుడని మనము నిరసించిన యొకరాణి నేడు సేనానాయకయై తన తేజమును వెల్లింప జేసినది.”యని వర్ణించియుండెను. ఇరుకక్షలువారు చాల ఘోరములుచేసిరి. ఆఖరునకు కలహముడంపబడియెను. పిదప రాజ్యమంతయు కంపెనీవారి యధీనమునుండి దప్పింపబడి, యాంగ్ల దేశపు రాజుల పాలనలోనికి మార్పబడియెను.

1857 వ సంవత్సరముతో తూర్పుయిండియావర్తక సంఘమువారి పరిపాలన యంత మొందినది గావున తత్ప్రభుత్వ మెట్లుకొనసాగెనో గమనించిట యుక్తము. ఆంగ్లేయవర్తకులు బంగాళమును జేరుసరికి యాదేశము దివ్యవైభవములతో దులహుగొనుచుండెను. హోవెలుయను నాతడు రిఫారం పాండ్లెటు నెం 9 లో 21 పేజీలో వ్రాసిన యొక్కొంది సంగతులుదా హారణార్హములు “(నాడు) ప్రజలయొక్క యాస్తులుగాని, స్వేచ్ఛగాని యెంతయు భద్రముగా నుండెను. ఏబాటసారియు

నను, తనసాత్తుతోసహా, రక్షకభటుల సహాయముతో భద్రముగా యొకమజిలీనుండి వేరొక మజిలీకి గొంపోవబడును. ఈమండలములో రూపాయలమూటగాని, మరేదయిననుగాని దొరకినచో, ఆదొరకిన యాతడు తక్షణమే యొకవృక్షమునకు వేలిలాడగట్టి సమీప రక్షకభటునకు దెలియ పర్చును.” ఇట్టిబంగాళదేశము క్షైత్ర కాలమునం దేస్థితికివచ్చెనో మెకాతే వ్రాసిన యాతని జీవితచరిత్రలోని యీవాక్యములు తెలుపగలవు. “కంపెనీసేవకులు దేశీయవర్తకమునంతను యధీనముజేసుకొనిరి. దేశీయులను చచ్చకగా నమ్ముటకును, ప్రియముగాకొనుటకును బలవంతముచేయసాగిరి. కంపెనీసేవకుడు ప్రితివాడును కంపెనీవారి పూర్ణాధికారమును చలాయించుచుండెను. ఒక్కబంగాళములోనేగాదు. హిందూదేశములో నెచ్చటజూచినను యాంగ్లేయులు వచ్చుసరికి పరిపూర్ణసౌఖ్యముపాలనచేయుచుండెను. పరమకూర్మరుడని యాంగ్లచరిత్రకారులచే నర్జింపబడిన హైదరాళీరాజ్యముయొక్క పరిస్థితులగాంచుడు. ఇదియుయొక న్యాయమనస్కుడగు యాంగ్లేయునిచే వ్రాయబడియెను.

“చాలయుద్ధములలో నిమగ్నుడయినను, స్వదేశ పురోభివృద్ధియు, న్యాయమయిన తాజ్యాంగకార్య నిర్వహణమును యాతనిహృదయమును సతతమునాకర్షించుచుండెడివి.

వృత్తికారుడును వర్తకుడునుబాగుపడిరి. పంటలువృద్ధి

జెందెను. కొంతవృత్తులు నెలకొల్పబడియెను. ధనము వెల్లువయై దేశములోనికి రాగడంగెను. ఆతడురివిన్యాయధికారుల యక్రమ చర్యలను తక్షణముదండించుచుండెను.”

దీనితో సరిపోల్చినచో మహారాష్ట్రమును యయోధ్యను వేరుగానర్ణింప నక్కరయేలేదు. ఇట్టియానందనిలయములగురాజ్యములను కంపెనీవారు వశపర్చుకొనిరి. ఈనూతనప్రభుత్వము నూడుసంవత్సరములు దేశములో పరిపాలించినపిమ్మటస్థితి 1852 వసంవత్సరములో కన్నులారజూచి ఫ్రెండు ఆఫ్ ఇండియా పత్రికలో (1-4-1852) డాక్టరు మార్షమనుగారు వ్రాసినసంగతులవలన గుర్తింపనగును.

“ బంగళపు రహితులస్థితి యూహించుటకైనను వీలుగానియంత దౌర్భాగ్యముగాను, యధఃపతితముగనున్నదను విషయమున కెవరును బ్రతికూలాభిప్రాయమును జూపియుండలేదు. శుశక్తులకైన నివసించుట కయోగ్యమైన గుడిశెలలో నివసించుచు చినిగిన గుడ్డపేలికల గట్టుకొనుచు తనకుగాని, కుటుంబమునకుగాని, దినమునకొకమార్తెన చాలినంతభుక్తిని సంపాదించలేకపోవుచు, బంగళపురహితు మానవునకుండవలసిన సాధారణ సౌఖ్యములైనలేకుండ బాధపడుచున్నాడు.”

“అనంతమైన ధనమునుగలిగి తనపరిపాలకులను ప్రవంచకముగోని రాజులలోకెల్ల ధనవంతముగా జేయగలడ” ని క్లయి ప్రకండ్రారజూచి వర్ణించిన బంగళము మార్షమనుగారి ధృష్పద

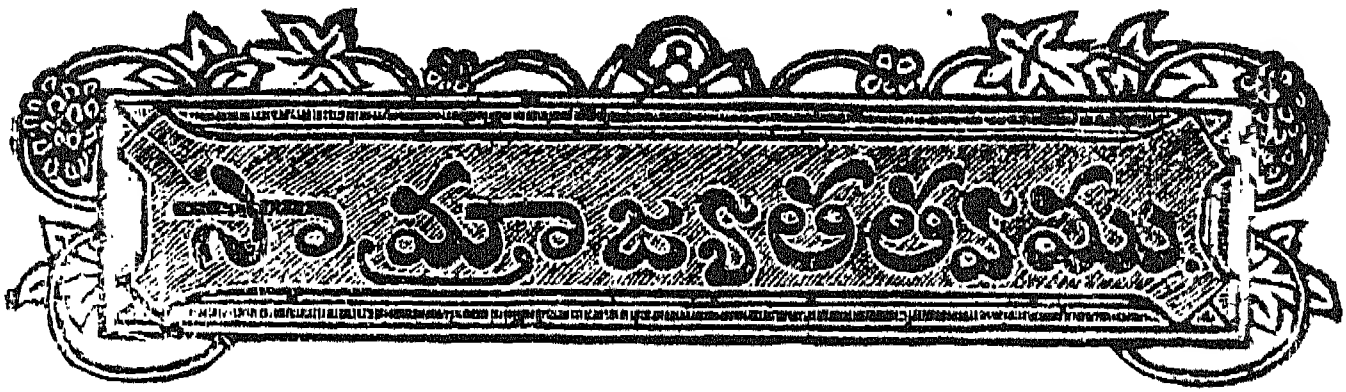
మున నెట్టిమార్పు జెందినదియు పాతకులకు విడమర్చి వాఁయ నక్కరలేదు. ఇట్టిపరిపాలనలోనికి దెచ్చుటకేగాబోలు డల హశాసీ దత్తతాధికారమునీయక జాస్నీరాజ్యము మొదలగునవి సంపాదించినది. ప్రజలనుండి యరుితములగు పన్నులువసూలు చేయుటచేతను, దేశీయవృత్తులను నిడయ్యతో నడచివైచుట చేతను ప్రజలు ధనవిహీనులయి మొన్నడు నెరుంగని కడగండ్లపాలుగావలసివచ్చినది. భూలోకస్వర్గముని పేరొంది ధనాతృష్టపరాయణులగు పాశ్చాత్యవలకకుల దృష్టినిబడిన యీ భారతవర్షము కాలానుగతిచేత దుర్భిక్షములకును, దారిద్ర్యమునకును నిలయ మైనది. డలహశాసిగారి రైళ్ళును, తంతులును బెంటిక్కుగారి సాంఘిక సంస్కరణములును మెకాలేగారి విద్యావిధానమును దేశమునకుపకారమొనర్చినని యొప్పుకొనుటకుబూనుకొన్నను యీపరిపాలనాతత్వమును దుర్భిక్షదారిద్ర్యములును మనుజుని కండ్లను గప్పజాలవు. సకలశ్రేయోదాయకములయి భారతదేశౌన్నత్యములకు కారణభూతములయిన స్వదేశవిద్యలనురూపు మాపి యాంగ్లవిద్యను దేశములో వ్యాప్తిజేందించి ప్రభువు లభీష్టసిద్ధిని గాంచిరి. ఆంగ్లవిద్యాప్రవేశమునకు ముఖ్యకారకు డగు మెకాలే ప్రభువువ్రాసిన యీక్రిందివాక్యములే నిజమును వెల్లడింపగలవు.

“మనకును మనము పరిపాలించు కోట్లకొలది ప్రజలకును నడుమ దుబాషీలక్రిందనుండు యొకతెగను మనము

తయారుచేయవలెను. ఈ తెగవారు (ఆంగ్లవిద్యాభ్యాసకులు) రక్తమునందును రంగునందును భారతీయులుగను, అభిరుచుల యందును, అభిప్రాయములయందును, సీతి నిరూపణయందును, మనోవికాసమునందును యాంగ్లేయులుగను తయారుగాబడ వలెను.”

ఇట్టి మహాద్వేషములతోజేయబడిన పరిపాలనదైవ వశమున యభీష్టసిద్ధినిగాంచి భారతదేశమును యధఃపతితము నుజేసినది.

ఆ ర న అ ధ్యాయము.

ఆస్ట్రేలియా సమీపద్వీపములు.

ఆస్ట్రేలియా దక్షిణశాంతి మహాసముద్రమునందలి పెద్ద ఖండమగు ద్వీపము. దీనినిచాలకాలమునుండి వాశ్చాత్యు లెరిగినను దానియొక్క యుపయోగమును గురించి పనేరకపోయిరి. తుక్కు యను నొకాధిపతి 1769 సం॥లో యాంగ్లేయుల తరపున యిచ్చట జేరెను. ద్రవ్యసంపాదనా మార్గ మేమియు గానరాకుండుటచేత దానిని పూర్ణముగా వారునశపర్చుకొనలేదు. కాని “సర్జోసఫ్ బేక్సు” యను నాతడు దానిని నేరస్థులకు నివాస స్థానముగా జేసినబాగుండునని యాంగ్లేయ ప్రభుత్వమునకు సలహానిచ్చెను. సుమారొక శతాబ్దముకాలము ఆ గ్ల నేరస్థులను యమెరికా యధినివేశములకు బంపు వాడుకగలదు. కాని సయ్యక్తరాష్ట్రముల తిరుగబాటు జరిగినబిమ్మట నేరస్థుల నచ్చటకుబంపుటకు స్థానములేకపోయెను. ఇంగ్లండులోని కారాగృహములలో స్థలము చాలుటలేదు. అమెరికా యధినివేశము

అలో నున్న యాంగ్ల భక్తపరాయణులు స్వాతంత్ర్యము బ్రక
తంపబడినవెనుక మాతృదేశమునకు రాసాగిరి. వారికిగూడ
నూతన నివాసస్థలముల జూపవలసివచ్చెను. ఇన్ని కారణముల
పైని యిష్టమున్నను లేకున్నను యాంగ్లేయు లాట్టేలియాను వశ
పర్చుకొనుట తటస్థించెను.

18—1—1788 నాడు మొదటి యింగ్లీషుయోడ
బోటనీ బే ప్రదేశమును జేరెను. ఆయోడపైని 1024 ప్రాణు
లుగలవు. కొందరు స్త్రీలుగలరు. వీరందరిలో 717 గురు ఖయి
దీలు మిగిలినవారు వారికి కాపరులు. కాని యీ షటాలమున
కంతకును యధికారి యయిన ఫిలిప్పునకు యీ బోటనీ ప్రదేశ
ము నచ్చలేదు. కాని దానికి కొలదిదూరములో నున్న
సిడ్నీ ప్రదేశ మాతని నాశపఱచినది. అందుపైని వీరందరి
నివాసస్థానమచ్చటకు మార్పబడియెను. ఆసిడ్నీపట్టణమే నేడు
ఆట్టేలియా కంతకును మహానగరమును, రాజధానియు నయి
విరాజిల్లుచున్నది.

ఆట్టేలియాకు దక్షిణమున టాస్మేనియా యను ద్వీప
ముగలదు. పరాసువారువచ్చి లోబరచుకొందురేమో యను
భయముచేత బోలెనను నాతడు టాస్మేనియాలో నొక చిన్నయ
ధిని వేశమును స్థాపించెను. క్రమముగా దాని సంఖ్యగూడ
పెరిగినది. టాస్మేనియాకు దక్షిణముగా న్యూజిలాండు ద్వీప
ములుగలవు. న్యూజిలాండు దేశమంతయు పర్వతపంక్తులచే

నావరింపబడి హృద్యానందకరములగు వృక్షాదులచే శోభితము
గుచుండును. ఈద్వీప మాస్ట్రీలియా కంటె యాకషన్-వంత
ముగ నుండినందున యొకేసారి చాల ప్రదేశములో యధినివే
శములు స్థాపింపబడియెను. 6-2-1840 సం॥ నాడు స్థానికజా
తులతో జేసుకొనిన యొడంబడిక ప్రకార మాంగ్లేయులున్యూ
జిలాండునకు నామమాత్రముగ రాజులుగనుండుటకును, భూమి
యు దానిహక్కును దేశీయుల యధీనములో నుండుటకును,
దేశీయులు తమ భూవసతి నమ్మక నుటకు సంకల్పించినయొ
డల ప్రధమమున మాంగ్లేయులకే యమ్మజూపుటకును నిణా
యింపబడెను.

ఇంతవరకు మాస్ట్రీలియాలోను తదితర ద్వీపములలోను
యధినివేశములెట్లు స్థాపింపబడినవో మాత్రము గమనించి
యుంటిమి. కాని తత్ప్రాంతపు ప్రాచీననివాసులగురించి యేమి
యు పరిశీలించి యుండలేదు. అస్ట్రీలియాలోని యాదిమనివా
సులు బహు ప్రాచీనమైన మనుష్యజాతికి చెందినవారు. అడవు
లలో దిరుగుట, సేచ్ఛగా విహరించుట, వన్యమృగములజంపి
దినుటదక్క వారేమియు నెరుంగరు. అస్ట్రీలియాలోపేరిజన
సంఖ్యకూడ చాలతక్కువ. అందుచేత దేశము సులభముగా
మాంగ్లేయుల వశమయినది. ఉచితముగ భూమిదొరుకుచు
న్నను ప్రజాభివృద్ధితేని కారణముచేత మాస్ట్రీలియా యభివృ
ద్ధినిగాంచలేదు. ప్రభుత్వమువారి మన్ననను, యిష్టమున్ననుతే

కున్నను జాక్ బేటుమెన్ మొదలగు కొందరు స్వయముగా కొంతమైదానము నాక్రమించుకొని గొర్రెలను, మేకలను పెంచ సాగిరి. బేటుమెన్ ప్రవేశించిన ప్రదేశమున నేడు గొప్పదగు మెల్బోరను నగరమును గాననగును. ఈతడు దుప్పలులను, కత్తులను, కత్తెరలను, యద్దములనిచ్చి మారుగా మూఘులగు దేశీయులనుండి సర్వహక్కులతో 600,000 యకరములభూమిని సంపాదించెను. కాని యాస్ట్రేలియాగవర్షరు 'బక్కు' యీసాధి యన్యాయముచి బ్రకటించెను. యీప్రకటనకు గారణము చిన్న మొత్తములకు గొప్పమూల్యములు సంపాదించబడినవనిగాచు. ఆస్ట్రేలియాలోని భూమియంతయు యాంగ్ల సార్వభౌముచి దగుటచేత నమ్మువారికి దానిలో హక్కులేదని యీతడు ప్రకటించెను. ఆహ యేమిన్యాయము? తాము ఖనిదీలకు నసతి నేర్పరుచుట కచ్చటకేగియున్న మాత్రముచేత, చిరకాలము నుండి యక్కడబుట్టి, పెరిగి గిట్టు దేశీయులకు వెర్రిమూల్యములకైన దానిని విక్రయించుటకు హక్కులేదట!

టాస్మేనియాలోని జాతిని "నల్లజాతి"యందును. ఈజాతి మనుష్యసంతతి కంతకును ప్రాచీనమైనదని ప్రసిద్ధి. గవర్నరు ఆర్థరుగారు "నల్లజాతి"వానిని సత్యునిగా బుద్ధించినచో 5 పానులుబహుమతి నిచ్చెదనని ప్రకటించెను. ఈధనముకొర కాస్ట్రేలియాలోనుండి పారిపోయిన ఖైదీలు మూఁగు దేశీయులను పెక్కు బాధలపెట్టసాగిరి. ఇదిగాక మాంసముతో విషముగల్గి వారి

నివాసములదరిని బడవైచుటగలదు. దానినెరుంగక భూజించుటచే వారుచచ్చెడువారని, హెచ్. జి. వెల్సుగారు ప్రపంచచరిత్రలో వ్రాసియున్నారు. 1830 వ సంవత్సరములో 5000 యాంగ్లేయులొక కక్షగానేర్పడి వారినిముట్టడివైచిరిగాని, పొదలలో దాగుటయందును, యమ్ముల విడచుటయందును యప్రతిమానమగు శక్తిగలిగిన యాకొద్దిమందియు వీరి నెట్లొత్ప్పించుకొని యడవులఁట్టిరి. ఆంగ్లేయులందరుకలసి యొకదుంగదాపున నిద్రించుచున్న యొకముసలివానిని, బాలుని మాత్రముబట్టగలిగిరి. తరువాత వారిసంభాషణను కొద్దిగానెరింగిన రాబిన్సన్ యనునాతడు వార్నితో చల్లనిమాటలనుజెప్పి 203 గుర నొకచోజేర్చి ప్లిడర్పు దీవిలో నివసింపజేసెను. కొంతకాలమునకు వారందరును గతించిరి. దొరుకక దాగిన కొద్దిమందియు కాలమునకాహుతులయిరి. ప్రపంచకమునకతకును ప్రాచీనమైన మనుష్యజాతికి జేరిన యాఖగమచుష్యుడగు ట్రికానిని యనునాతడాంగ్లేయుల పుణ్యచశమున 1876 వ సంవత్సరమున గతించెను.

నూజిలాండు దేశీయులను మాచురీలంగారు. వీరికికొన్ని నాగరికతాచిహ్నములుగలవు. 1814 వ సంవత్సరముననే క్రైస్తవ మతబోధకులు కొందరచ్చటకుజేరి మతాంతరులజేయుటకు ప్రయత్నములు జేసిరిగాని సఫలీకృతులుగాలేదు. కాని సముద్రతీరమున నివసించెడు మాచురీ లాంగ్లేయులకు

భారీమగల వస్తువులనిచ్చి మారుగా తుపాకులను సంపాదించి, మర్కటమునకు కత్తివొరకినరీతిని తను సోదరజాతులనే నశింప చేయసాగిరి. అందుచేత నాంగ్లేయులకు మంచియవకాశము దొరకెను. 1840 సం॥ లో పైనివ్రాసినటుల సంధిజరగెను. కాని 1843-46 లో భూమి తగాయిదావిషయమయి కొంత గడచిడజరగెను. కాని గ్రేయనునాతడు తాత్కాలికపు శాంతిమొడ సూర్యును. 1860 సం॥ లో తిరుగయుద్ధము ప్రారంభమయ్యెను. యుద్ధకౌశలముగల యానూఫ్రీలు చాలతీవ్రముగా పోరాడి, తెల్లవారలను దమ దేశమునూడి వెడలగొట్టుటకు చాలప్రయత్నములజేసిరి కాని 1865 సం॥ లో పరాజితులయిరి. కొంతమందిలొంగిరి. మిగిలినవారు తరప్రాంతములలో నివసింపనేగిరి. చాలకాలమువరకు వారు స్వేచ్ఛననుభవించి, తెల్లవారిని తమరాష్ట్రములో నడుగిడినయి లేదు. నేడు 50,000 మాఫ్రీలుగలరు గాని వారి పూర్వపు భయంకర స్వభావముమాత్రము మారికది.

1869 వ సంవత్సరమునూడియు రెండుమహత్తరమైన కారణము ఆట్టేలియా చరిత్రను మార్పుజేసినవి. ఆవిరియంత్రములతో యోడలు ప్రయాణము చేయుచుండుటచేత దూరమందున్న యాదేశమునగ్గరగుట సుభవించెను. అన్నిటికిని మూలకారణ ఆట్టేలియాలో బాగారపురములు దొరకినది. దానితో వేలకొలది ప్రజలచ్చటకు మూగసాగిరి. దానితో జనాభా పెరుగసాగెను. ధనముపెచ్చెను. 1901 వ సం॥లో ఆట్టేలియా ప్రజాస్వాతంత్ర్యము జేయబడియెను కాని యచ్చటకు నల్లజాతులకు ప్రవేశములేదు. దానినిగూర్చి ముందుదెలుసుకొందము.

(శ్రీ)

వీడ వ న ల ధ్యా య ము.

హిందూ దేశము నె.

1857 సంవత్సరములో ననేక కారణములచేత సిపాయి విప్లవము తటస్థించినది. దానికివీడ్పట్ట రాజ్యాధికార మార్గేయ రాజన్యల హస్తగతమయ్యెను. 1858 సం॥నాటికి తమయధికారముల ధిక్కరింపగలిగిన స్వదేశస-స్థలనన్నిటిని కంపెనీ వారణచిన్నైచిరి. శిక్కులుగూడ యంతఃకలహములచే వారికిలొంగిపోయిరి. శౌర్యవంతులును, బలవంతులునగు సూర్యులుమాత్రము బ్రిటీషు ఫిరంగులకు వెన్నుజూపని కారణముచేత నేపాలు దేశము మాత్రము స్వతంత్రమును నిలుపుకొనినది. ఈయఖండ సామాజ్యము చేజిక్కిననాడు నాటి యాంగ్లదేశ పాలకులగు శ్రీవిక్టోరియారాణి సౌహార్దమగు యొకప్రకటనను గావించెను. ఇండియాప్రజల సౌఖ్యమే తమసౌఖ్యమనియు, యందరను సమముగా జూచెదమనియు వారుప్రకటించిరి. కాని ఇట్టివాగ్దానములన్నియు సరస్వతీ ముఖములే యయియున్నవి. కంపెనీనుండి పరిపాలనమారిన కారణముచేత దేశమున కక్కడుగా ప్రశంసింపవలసిన లాభమేమియుగలుగలేదు. 1861 సంవత్సరములో శాసనసభలు స్థాపింపబడియెను. కాని శాసనసభ సభ్యులలో నెక్కువమంది యధికారులును, మిగిలినవారు నియమితులు

నయియుండిరి. వారికి ప్రశ్నలడుగుటకుగాని, తీర్మానముల నుప
పాదించుటకుగాని హక్కులేదు. 1892 సంవత్సరములో కొం
దరెన్నిక సభ్యులకు స్థానమీయబడెను. వీరికి ప్రశ్నలడుగుట
కును, చర్చచేయుటకును హక్కులుగలవు గాని యార్థిక విష
యములపై దమ యసమ్మతిని బ్రకటించుటకు వీలులేదు. ఈనా
మమాత్రా సనము లన్నిటచేతను దేశమునకు మాత్రము లాభ
మినుమంటెయు లేకుండెను.

19 వ శతాబ్దపు రెండవభాగములో హిందూ దేశ ప్ర
భుత్వము రెండుముఖ్యయుద్ధములను జేసియుండెను. రష్యాదేశ
ము మధ్యయాసియాఖండమునంతనువశ పర్చుకొనినతోడనే పిమ్మ
ట హిందూ దేశమునుగూడ నధిజయించునని ప్రభువులు భయ
ముచెందిరి. అందుకొరకు ఉత్తర సరిహద్దు ప్రాంతముననున్న
యాఫగనుదేశము నాంగ్లేయులు దమచెప్పుచేతల క్రిందనుండు
నటుల చేయుటకు బ్రయత్నించిరి. కాని యాఫగను నవాబు
వీరికి లొంగలేదు. ఈకారణముచేత 1878 సం॥ లో రెండవ
యాఫగను దండయాత్రను జరపిరి. అందువలన తాత్కాలికము
గావీరికాఫగను స్థానములో కొంతప్రతిపత్తిగలిగెను. 1885 సం
వత్సరములో మూడవ బర్మాయుద్ధము జరగినది. బర్మాదేశపు
రాజగు తీభా కొందగాంగ్లేయుల సనమానపరచెనను వంకమీ
దను పరాసువారొక వేళ బర్మాను దమకంటె ముందుగా జయిం
తురేమోయను మహాభయముచేతను యుద్ధము ప్రకటింప
బడెను. పిమ్మట రాజ్యము వశపర్చుకొనబడెను.

హిందూ దేశము, దేశములో జరగిన యుద్ధములలోనే గాక ఆంగ్లేయులు చేసిన యితరయుద్ధములకుగూడ తన సర్వస్వమునర్పించెను. 19 వ శతాబ్దములో జరగిన యుద్ధములపట్టికను జూడుము.

పర దేశ యుద్ధములు

సాధారణ ఖర్చులు.

ఎక్కువ ఖర్చులు.

మొదటి ఆఫ్ గన్ ఇండియా ఇంగ్లండు ఇండియా ఇంగ్లండు
యుద్ధము 1832 అంతయు ఏమియు లేదు అంతయు లేదు
మొదటి చీనా

యుద్ధము 1839 లేదు అంత

పరిష్యా యుద్ధము 1856 సగం సగం

ఆఫ్ఘీనియా 1867 లేదు అంత

(ఇది ఆఫ్ఘీనియా)

పీరకుదండయాత్ర 1875

రెండవ ఆఫ్ గన్ చాలా కొంత

యుద్ధము 1878

ఈజిప్టు యుద్ధము 1882 అంతయు లేదు చాలా కొంత

సోదాను యుద్ధము 1885 లేదు అంతయు

ఈ యుద్ధము లన్నిటియందును న్యాయ ప్రకారము భారతీయ సైనికులుగాని, ధనముగాని యుపయోగింపబడవలసిన యవసరములేదు. వైఫల్యకనుబట్టి హిందూ దేశము సైనిక

సహాయము నేగాక ధనసహాయమునుగూడ యమితముగాజేసి యాంగ్ల సామ్రాజ్యమును పెంచిన సంగతి బాగుగా విశదమగును. 1899 సం॥లో బోయరుయుద్ధము జరిగినపుడుగూడ భారత పటాలములే ముందుగా పంపబడియెను. ఇంతమహాసహాయముచేసినందులకు ఫలితములు దృగ్గోచరములగుచు నేయున్నవి. సామ్రాజ్యగర్వముచే మురియుచు “తెల్లవానియాధిక్యత”యని బలుకుచు నేడు దక్షిణాఫ్రికాలో భారతీయులకు మానవహక్కులుగూడ లేకుండజేయుటయే మనకువచ్చినమహోపకారము.

జైజూపిన సహాయముయొక్క సరియైన మూల్య మాకాలములోని దేశపరిస్థితుల గాంచిన విదితమగును. హిందూ దేశముయొక్క జనమును, ధనమును యాంగ్ల సామ్రాజ్యముకొరకు సోరాడుచున్న కాలములో యీ దేశము కరవుల కాకరమైయుండెను. న్యూయార్కుపట్టణవాసులగు డాక్టరు సాడరులాండుగారి వాక్యములు యీవిషయములో పరికింపదగినవి.

“19 వ శతాబ్దములో గతనలువది సంవత్సరములలో (1860-1900 వంకు) హిందూ దేశము సర్వసస్యనాశనకరములగు పదిగొప్పకరవులకు స్థానమై తత్కారణమున 15000000 జీవరాసుల గోల్పోయి యుండెను. ఈసంఖ్యలు ఘోరముగా నున్నవి. ఇట్టిపరిస్థితులు ప్రాపంచిక సానుభూతిని గాంచక మానవు.”

ఇట్టికరవులకు కారణమేమి యనుసమస్య ముఖ్యమయినది. జనాభివృద్ధిచేతను వానలు లేకపోవుటచేతను కరవులుగలిగినవని యాంగ్లేయులలో కొందరు దీనిని సమర్థింపజూతురు. స్రాజాభివృద్ధి యెక్కువగుట యట్లుండ వృద్ధికావలసినదియు లేదని చెప్పుటకు జనాభా లెక్కలే తార్కాణము. ఇకవానలసంగతిని జూతము. మద్రాసురాజధానిలో గొప్పకరువువచ్చిన 1877 సం॥ లో 124 దుక్కులవానకురిసెను. 1900 సంవత్సర తూమము నాడుపంజాబులో 36 దిక్కులును, మధ్యపరగణాలలో 104 దిక్కులునువానకురిసెను. (1 inch = 2దిక్కులుఅని లెక్క వేయబడినది) కావున నిజమయిన కారణము లీరెండును గావని తేలినది. హిందూదేశములో ముఖ్యాధారము వ్యవసాయము. అయిన సాంగ్లేయులకు బూర్వము దీనికనుగుణ్యముగా ప్రజలకు సహాయవృత్తులుండెడివి. అవన్నియు వీరిపరిపాలనలో నశించెను. ఈవిషయములో ముఖ్యముగా లెక్కింపవలసినది బట్టల పరిశ్రమ. క్రీస్తునకు బూర్వము వేలకొలది సంవత్సరములనుండియు దేశములో నూలువడుకుట, బట్టలునేయుట ప్రజలెరింగియుండిరి. స్వదేశమునకు తగినన్ని బట్టలను దయారుజేసుకొనుట యేగాక యితరదేశములకుగూడ బట్టలెగుమతి జేయబడుచుండెను. రోమనుసామ్రాజ్యమునాటినుండియు భారతీయుల వస్త్రములకు మంచిప్రసిద్ధిగలదు. అట్టి నేతపరిశ్రమను యొక యాంగ్లచరిత్రకారుడు వ్రాసినటుల “అన్యాయమగు రాజకీయము.

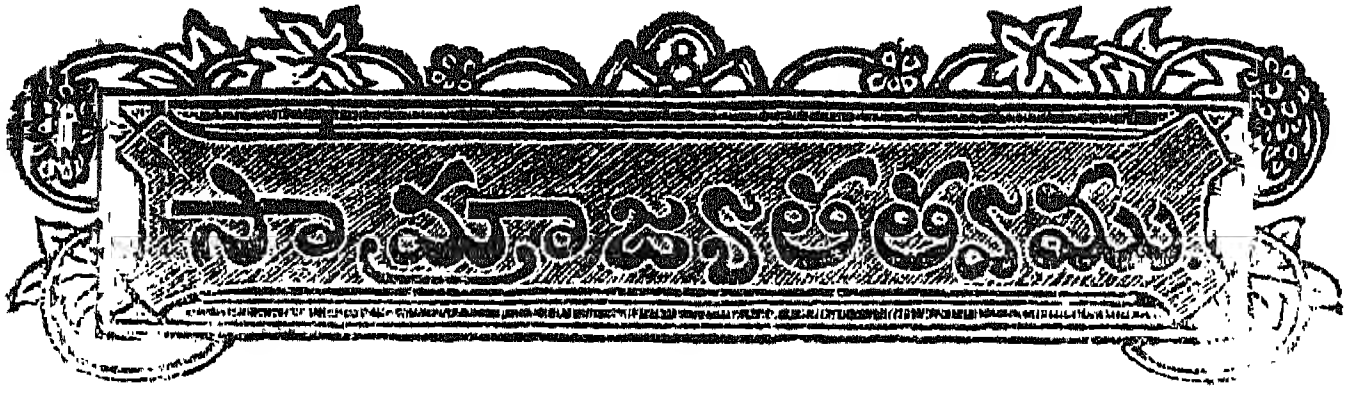
ధికార శస్త్రముచే” నడచివైచిరి. అందుచేత దేశములో యెన్న
డెరుంగని బీదతనమును దుర్భిక్షమును ప్రాప్తించెను. దేశములో
వేరువృత్తి కవకాశములేనందున యందరు వ్యవసాయముపై
నాధారపడుట తటస్థించినది. దత్తుగారు వివరించినటుల రైలు
మార్గములకు ఖర్చుపెట్టెడు దానిలో సగమయినను కాలువలు
కొరకు ఖర్చుచేసినచో దేశమింతకన్న సుభిక్షముగా నుండెడిది.
కావున దేశములోని దుస్థితి కాలమానపరిస్థితుల కారణము
చేతగాక రాజకీయ పరిస్థితులచేతనే యిట్లున్నదని ఘంటాపద
ముగా పలుకవచ్చును.

రిపనుప్రభువు స్థానిక స్వపరిపాలనమును స్థాపించినను
దేశమున కమితమయిన లాభము గలుగలేదు. ఇందుకు కార
ణము దేశములోని యధికారమంతయు యింగ్లాండునుండి వచ్చు
కలెక్టరుల చేతులలోనుండును. వీరికి పుష్కలములగు జీతములు
లభించుటయేగాక, యుపకారవేతనముల విషయమయి వీరికి
ప్రత్యేకహక్కులుగలవు. వీరందరును యధికారప్రియులు.
భారతదేశమునకు స్వాతంత్ర్య మనవసరమనియును, యాంగ్లే
యుల పరిపాలనయే లాభకరమనియును వీరిలో చాలమంది
నమ్మకము. కొందరి కాంగ్లులు నాగరికతాధిక్యతగలవారగుట
చేత వారలధికులని యభిప్రాయము. ఈ యభిప్రాయము
సనుసరించి దేశములోని న్యాయచట్టములలో వారికి ప్రత్యేక
సౌకర్యములు గలవు. జాతి మత వివక్షత మాపరిపాలనలో

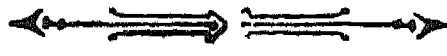
యుండదను నీమహారాజుగారు ప్రకటించినను, యాంగ్లేయులకు ప్రత్యేక న్యాయస్థానములలో విచారణకు హక్కుగలదు. మొన్నటి చట్టములలోగూడ యీ విభేదము సంపూర్ణముగా తొలగింపబడి యుండలేదు.

ఇట్టి పరిపాలనలోని తప్పులను ప్రభుత్వమువారికి యెరుకపర్చుటకే ప్రధమమున దేశీయమహాజనసభ స్థాపింపబడెను. 1885 సంవత్సరములో బొంబాయిపట్టణములో దేశమందలి వివిధప్రాంతములనుండి వచ్చిన 72 ప్రతినిధులు సమావేశమయిరి. ఉమేశచంద్రబెనర్జీగా రధ్యక్షత వహించిరి. ఈ ప్రధమసమావేశమే నేటి జాతీయమహాసభకుతల్లి. దీనినుండి యే సర్వశక్తి సమన్వితయగు జాతీయమహాసభ యుద్భవించి నేటివరకు తన ప్రభావమున విచ్ఛిన్నముగా ప్రకాశింపజేయుచున్నది. 19 వ శతాబ్దము ముగియుసరికే జాతీయభావములు ప్రఖ్యలీతములయ్యెను. నూతన శతాబ్దములో మహాసభ యెట్టి యాన్నత్యమునుగాంచెనో మున్నుండు బరికింతము.

8 వ అధ్యాయము.

ఆఫ్రికాఖండము.

ఆఫ్రికాఖండమును మొన్న మొన్నటివరకు “చీకటిఖండము”ని పిలచెడువారు. ఆఫ్రికాఖండములోని కొన్ని ప్రాంతములనుదక్క యాదేశపు వైశాల్యమునంతను బూర్వులు పూర్తిగా నెరుంగరు. అందుకొకే దానికానామమును పాశ్చాత్యులు పెట్టియుండిరి. హిందూదేశచరిత్ర యెంతప్రాచీనమో, ఆఫ్రికాలోని యీజప్టుచరిత్రగూడ యంతప్రాచీనము. సుమారు 7,8 వేల సంవత్సరములక్రితము యీజప్టురు పేహారాలు పరిపాలించుచుండిరి. వారి పరిపాలనోత్కృష్టతా చిహ్నములుగ నేడుగూడ కెయిరోపట్టణప్రాంతమున యత్యున్నతములగు ఫిరమిడ్పుయను గోరీలుగాననగును. వీటిలోనికెల్ల పెద్దది 750 అడుగుల చతురమును 450 అడుగులు యెత్తునుగలిగి 4,883000 టన్నుల బరువుండునని యంచనా వేయబడినది. ఇట్టి మహత్తరమైన శిల్పమును నిర్మించుటకు వారికాకాలములో నెట్టి శక్తి

యున్నదో యూహించుటకై నవిలుగాదు. ఈజ్ఞప్రజలే యానాడు వాతలిపిని గనుగొనిరి. ఒకవిధమయిన మొలకల నుండి కాగితముల దస్తరమునుజేయుటయు వారెరింగియుండిరి. ఈమధ్య నలక్కాకులో బయటకు దీయబడిన పెట్టెయు యమూల్యమైన వస్తువులను నాటి నాగరికతాప్రాశస్త్యమును దెల్పును. పేహరాల రాజ్యానంతరము గ్రీకులును రోమనులును కొంత కాల మాదేశమును పరిపాలించిరి. పిమ్మట ముసల్మానుల విజృంభణములో యీజ్ఞపురు, యాఫ్రికా యుత్తరప్రాంతములును వారివశమయ్యెను. ఒక్క యీజ్ఞపునేగాక కొన్ని యుత్తరతీరప్రదేశములను రోమను లెరింగియుండిరి. రోమనునామ్రాజ్యమునుబ్రతిఘటించి గుటలీదేశమునుగూడ జయించిన కార్థేజి ఆఫ్రికాలోనిదే. ఈగొప్ప దండయాత్రను నడపిన కార్థేజి వీరుడు, హేనిబాలు ప్రపంచకవీరులలో పేరు బడసినవాడు. రోమనుసామ్రాజ్యము నశించినపుడు జర్మనుజాతులు కొన్ని యాఫ్రికా యుత్తరప్రాంతమును జయించెను. కాని చరిత్రలో యాఫ్రికాలోని యీదేశములు మహాప్రాముఖ్యతనువహించలేదు. 16 వ శతాబ్దములో నావికులు ప్రపంచయాత్రకై వెడలినపుడు ఆఫ్రికాపశ్చిమతీరములగాంచిరి. వాస్కోడి గామా దక్షిణాగ్రమును సమీపించెను. కాని పాశ్చాత్యులెవరును చాలకాలమువర కచ్చట యధినివేశముల స్థాపింపలేదు. కొందరు వతకకులుమాత్రము పశ్చిమతీరములనుండి నీగ్రోలను

హింసించి, యోడలపైకొనిపోయి యమెరికాలో బానిసలక్రింద
యమ్ముచుండిరి. పిమ్మటకొంతకాలమునకు బాయరులను డచ్చి
వారు దక్షిణప్రదేశములలో నివాసము లేర్పరచుకొనిరి.
పిమ్మట కొంతకాలమున కాంగ్లేయులుగూడ యక్కడకు జేర
నారంభించిరి. ప్రథమమున యక్కడనున్న దేశీయులగు కాపిరు
లతో గల భాలు యప్పుడప్పుడు జరుగుటగూడ గలదు. కాని
వీరందరు నెమ్మదిగా యధినివేశముల స్థాపించుకొనిరి.

ఇంతలో యాఫ్రికాచరిత్ర పూర్తికాజెందుటలేదు. నెపో
లియనుయుద్ధములయనంతరము యూరపునకు శాంతిచేకూ
రెను. జనాభివృద్ధి మిక్కుటము గాజూచ్చెను. ఈ ప్రజలకు
నూతన నివేశముల జూపవలసిన తరుణ మాసన్నమయ్యెను.
1840 సంవత్సరములో లివింగ్స్టన్ యనునాతడు మధ్య
యాఫ్రికా ఖండమునంతను పరిశోధించుటకు మొదలిడెను.
ఈతడు తనజీవితముచు యాయుద్యమమునకు ధారవోసి యా
ఫ్రికా నివాసయోగ్యమని ప్రపంచకమునకు నిరూపించెను.
దానితో పాశ్చాత్యులకు యాశ మిక్కుటమాయెను. ప్రథమ
మున మతభోధకులు తయారగురి. పిమ్మట యెవరకి జిక్కినది
వారు దక్కించుకొనుటకు బ్రయత్నించిరి. బెల్జియమురాజు,
లియపాలుడంతర్జాతీయసంఘము నేర్పరచి, క్రమముగా దానిని
తనరాజ్యముతో కలుపుకొనెను. కాంగోలో బెల్జియము పరి
పాలన యతిదుష్టమయినది. దేశీయులను రబ్బరు మొదలగునవి

తయారుచేసి యియ్యనియడల నిర్బంధించి వారిని యష్టకష్టములకు లోనుజేసిరి. 1881 సంవత్సరములో ఫ్రాన్సు టూనిసుప్రదేశమును దన రక్షణకిందకు దెచ్చుకొనియెను. పిమ్మట షహరాప్రాంతములనన్నిటిని వశపఱ్చుకొనియెను. ఈ పు ఖేదీవు పరిపాలనయందుంపబడెను. కాని యాలిని నిరంకుశపరిపాలన కష్టముగా నుండెను. ఆంగ్లేయులు ప్రధమమున నవాబునకు అప్పులు పెట్టసాగిరి. అరబీయనునాతడు జాతీయవాదులపక్షమున ఖేదీవుతో పోరాటము మొదలుపెట్టెను. దానితో యాతడు ఆంగ్లేయుల సహాయముకోరెను. వారు అరబీని యడచి వైచి యీజిప్టును నిశ్చితముగా తమ సంరక్షణకింద దెచ్చుకొనిరి. ఆఫ్రికాను పంజుకొనుటవిషయములో ఆమెరికాలోవలె యుద్ధము జరుగలేదు. కాని రాజనీతి నుపయోగించి సంధిపత్రముల వ్రాసుకొని పాశ్చాత్యులు వేర్వేరుప్రదేశములను బాచుకొనిరి. ఈరీతిగా నాంగ్లేయులకు యీజిప్టులో స్థానమిచ్చినందులకు, ఫ్రాన్సునకు మొరాకోదేశములో తనశక్తి నుపయోగించుకొనుటకు యనుమతీయబడియెను. 1882 సంవత్సరములో సుధానుప్రదేశము మహదియను నాయకునికింద తిరుగబడెను. కిచనరునాయకుని యధికారముకింద యాదేశము లొంగెను. జర్మనులుగూడ పడమటితీరమునను, తూర్పుతీరమునను యధిని వేశముల స్థాపించుకొనిరి.

1877 సంవత్సరములో ఫ్రాన్సువాలుప్రదేశమును

యింగ్లండు లోబరచుకొనుటవలన బోయరులతో వైషమ్యము తటస్థించెను. దానితో యిరుజాతులకును మధ్య విభేదముపెరుగసాగెను. ఇంతలో 1886 సంవత్సరములో దక్షిణాఫ్రికాలో బంగారము గనులును, రత్నములు దొరుకసాగెను. కొద్దిరోజులలో యీపరిసరప్రాంతములలో జోహాన్నెబర్గుపట్టణముపూర్తియయిన యాంగ్లేయులజనాభాతో తయారయ్యెను. కాని బోయర్లకు యీనూతనసమాగమము కిట్టలేదు. ఈకాలములో కేపుపట్టణములో “రోడ్సు” యను ధనవంతుడుగలడు. అతడు గొప్పవత్కకుడు. ఆయనకు దక్షిణాఫ్రికా నంతను కబళించుటకు కోర్కెయుండెను. కావున తనతో నేకీభవించు కొందరు యాంగ్లేయులను తోడుజేసుకొని ఆంగ్లేయప్రభుత్వము సానుభూతిని సంపాదించి కొన్నిప్రాంతములను వశపర్చుకొనజొచ్చెను. దానిని రొడీషియానాని పిలుతురు. ఈసమకాలమున బోయరు రాజ్యమున కధ్యక్షుడు కూగరను నాతడు. అతడాంగ్లేయ ద్వేషి. స్వాతంత్ర్యప్రియుడు. బోయరులయాధిక్యతను కోరువాడు. వారిహక్కులను నిలుపుటకు ప్రతినబట్టినయాతడు. రోడ్సుయొక్క యీచర్యలన్నియు కూగరునకు కోపమును రగులజేసెను. ఈసమయములో బోయరు రాజ్యమును జయించుటకు జోహాన్నెబర్గు పట్టణమునకు సహాయమనువంకమీద రోడ్సు యొకపటాలమును బాపెను. ఆపటాలముకూగరునకు లొంగిపోయెను. దానితో విభేదము పూర్తయయ్యెను.

1899 సంవత్సరమున యిరుకక్షలకు యుద్ధము ప్రకటింపబడినది. ఘోరమగు పోరుప్రారంభమయ్యెను. ఆంగ్లసామ్రాజ్యమునుండియు, ముఖ్యముగా హిందూదేశమునుండియు చాలమంది సైనికులు పంపబడిరి. కాని చాలకాలమువరకు జయము బోయరులకు సంప్రాప్తించెను. ఆఖరునకు రాబర్టు సేనాని ప్రయత్నములచే బోయరుల మాటుయుద్ధము పరిసమాప్తిజేసెను. కాని బోయరులకు సమానహక్కులతో సంధియొనగూర్చబడియెను. దీనితో దక్షిణాఫ్రికా ప్రదేశమంతయు యాంగ్లేయుల వశమయ్యెను.

(శ్రీ)

సామ్రాజ్య తత్వము

9 వ అధ్యాయము.

ఇరువదవ శతాబ్దము.

ఇరువదవ శతాబ్దము సామ్రాజ్యచరిత్రలో చాలముఖ్యమయినది. నేడు దూరముగా నుండియున్న మాతృదేశములును యధిని వేశములును పొగయోడలయొక్కయు, యితరసాధనములయొక్కయు సహాయముచేత దిగ్గజగుచున్నవి. ఈశతాబ్దములో సామ్రాజ్యముల విస్తీర్ణము పూర్వపురీతిని పెరుగుటలేదు. గాని, సామ్రాజ్యవాసులలో గొంతమందికి బానిసత్వవిమోచనము గలుగలేదు.

ఈకాలములో ముఖ్యముగా గమనింపవలసిన విషయము శ్వేతేతరజాతులయొక్క మేల్కొలుపనియే నిక్కముగా చెప్పవచ్చును. మునుపటివలె నల్లజాతులు తెల్లవారలను దమకంటె యధికులనియు, వారే న్యాయపాలకులనియు నమ్ముటలేదు. నల్లజాతులలోను, పసుపుజాతులలోను కూడ జ్ఞానోదయము, సంఘీభావము వృద్ధిబొందినవి. ఇందుకు తార్కరణముగా మొట్టమొదట జపాను, చైనా చరిత్రలను గమనింతము.

1894 వ సంవత్సరమునాటికే జపాను ఘనతను సంపాదించెను. పాశ్చాత్య రాజ్యములవలెనే సేనను, నౌకలను, విద్యులను నాగరికతను పెంపొంద జేసుకొనియెను. ఎంత స్వతంత్రమును జూపినను జపానుమాత్రము పాశ్చాత్య భావదాస్యమునకులో నయ్యెను. ఇప్పుడు స్వతేజపరీక్షణ నిమగ్నయైయుండుట సంతోషావహము. పాశ్చాత్య నాగరికతతో బాటు జపానునకు సామాజ్యతృప్తి గూడలేకపోలేదు తనకు సమీపములోనున్న కొరియా పరిపాలన సరిగాలేదను మిషమీద జపానుకొరియాను జయించి యడ్డువచ్చిన చీనానుగూడ మోడించెను. ఇందువలన చీనాగూడ కొంతరాజ్యమును జపానునకీయవలసివచ్చెనుగాని జర్మనీ, యుంగ్లాండు మొదలగు ఐరోపియను దేశములీసంధి యన్యాయమని తీర్మానించి జపానునకు నష్టపరిహార దేశమునీయ కుండజేసిరి. దీనికికారణము యీసంధి చైనాస్వాతంత్ర్యమునకు భంగకరమగుటయేయని వారుచెప్పిరి. కాని 1897 సంవత్సరములో నైరోపియనులు చీనాలో తలయొకరేపు స్థలమునుచేపట్టిరి. నాడు పాశ్చాత్య నైజమువెల్లడియయ్యెను. దీనికి ఫలితముగా చైనాలో “బాక్సరుయుద్యమము” బయలుదేరెను. ప్రజలుచెలరేగి పాశ్చాత్యులను హత్యచేయసాగిరి. ఆఖరునకు శాంతి నెలకొల్పబడెను. కాని యంతలో రష్యా, మన్చూరియా ప్రదేశమును తనసంరక్షణ రాజ్యముగా పాలనజేసెనని చైనాను నిర్బంధింపసాగెను. కాని జపాను యంగీకరింపలేదు. అందు

మీద రష్యా, మూడువారుదాలలో మనూబ్రియాను కాల్చే
యుటకు సమ్మతించెనుగాని క్రియలో యట్లుచేయుటకు బూను
కొనలేదు. అందుపైన 1906 సంవత్సరములో జపాను, రష్యా
దేశములు యుద్ధమునకుడికొనెను. ఐరోపాకంతకును పెద్దదయిన
రష్యా, జపానుముందర నిలువలేకపోయెను. జపానుప్రజలను
తోత్సాహముతో సేనలోజేరసాగిరి. రష్యా నేలమీదను, సము
ద్రముమీదనుగూడ పరిపూర్ణముగా యోడిపోయెను. జపాను
విజయము చాలముఖ్యమయినది. ఇంతవరకు నైరోపారాజ్య
ములు క్రమముగా చీనా పంచుకొనుటకు బ్రయత్నించుచుండి
నవి. కాని యిటుపైన యీషద్ధతి నీలులేకపోయినది. పాశ్చా
త్య పరాజయ మాళియాఖండములో మూతనోత్సాహమును,
స్వసామర్థ్యపరిశీలనమును బెంపొందించెను. పాశ్చాత్యుల
శక్తి యప్రతిహతముగాదని లోకమునకు నెల్లడియయ్యెను.

1908 సంవత్సరములో చీనాలో విప్లవము తటస్థిచి
నవిదప 1912లో ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వము స్థాపింపబడియెను.
కాని యింకను దేశపరిస్థితులు చక్కగాలేవు. జపానుమాత్రము
నామమాత్రావశిష్టముగలేదు. ఐరోపా సంగ్రామములో జపా
ను యుద్ధముచేయకపోయినను మిత్రమండలికి చాలసహాయము
జేసెను. యుద్ధసమయములో పాశ్చాత్యవతాకము సన్నగిలి
నప్పుడు జపాను చాలదేశములకు సరకులను సరఫరాజేసి
వతాకపరిస్థితులను హస్తగతము చేసుకొని చాలధనమును

సంపాదించెను. ఇంకను జపానునకు సామ్రాజ్యతృష్ణదీర్ఘ కొరియాను నిరంకుశముగా పరిపాలించుచున్నది. కాని కొరియాదేశస్థులు యుద్ధానంతరము స్వయనిర్ధారణ సూత్రమునుగ్రహించి స్వాతంత్ర్యసమరమును సాగించుచున్నారు. పిల్లలను బడులకు బంపుటమానిరి. డార్జిలింగమును విస్తర్జించిరి ప్రభుత్వసహాయమునువిరమించిరి. స్వాతంత్ర్యమును బ్రకటించిరి. అనేకకడంగడ్ల కోర్చి సర్వజనులను దేశము_కికై పోరాడుచున్నారు. త్వరితాయశీప్తసిద్ధిని బడయగలరు. కాని జపానుస్వాతంత్ర్యశక్తియే చీనాను యితర ప్రాచ్యరాజ్యములను పాశ్చాత్యుల హస్తగతము గాకుండ కాపాడినది.

మనము తీరుగ బ్రిటీషు సామ్రాజ్యము వైపునకు దృష్టి మరల్చుదము. ఈతత్వాబ్ధి ప్రారంభముననే దక్షిణాఫ్రికాలో యుగ్లాండునకుః చాలవిస్తీర్ణములగు ప్రిదేశములు చేజిక్కినటు అయినరకే చదివియుంటిమి. కాని యచ్చటవనిచేయుటకు తగినంతమంది కూలీలును కార్మికులును లేకపోయిరి. అందుకొరకు “వలసపద్ధతి” యుద్ధరింపబడెను. దీనిప్రకారము కూలీలను భారతదేశమునుండియు, యితర ఆసియాదేశములనుండియు కంట్రాక్టుపద్ధతివైన పంపబడుదురు. ఆప్రిదేశములలో ధనము దొరుకుననియు కు బేరులగుటకు వీళ్ళుగలవని యాశలగల్పించి బీదలగు కూలీలనచ్చటకు గొనిపోయి తోటలలో చాలగవ్వ పెట్టెదరు. వారలకు సాధారణ మానవుల కుండవలసిన హక్కు

తైననులేవు. కష్టములకు శగినంత కూలిలేదు. ఎట్లో నిర్ణయ కాలము ముగిసినదనిపించుకొని స్వేచ్ఛగా నివసించుటకు మార్గములుగానరావు. ఆసియావాసులును, ముఖ్యముగా భారతీయులును ప్రత్యేకస్థలములలో నివసింపవలసియుండును. కొన్ని ప్రదేశములలో తలపన్నునీయనలెను. నేరస్థులవలె వేలిముద్దరలను తీసుకొందురు. నశచెడు మార్గములందును రైళ్లయందును వీరకు బ్రత్యేకస్థలములాలవు. భారతీయు లాదేశములో యాస్థులను సంపాదించుటకు నీలులేదు. ఇట్టిపరిస్థితులే ఫిజీదీపములలోను, సామ్రాజ్యములోని యితరప్రదేశములలో నుగలవు. ఆస్ట్రేలియాలో భీషభూమిచాలయున్నను భారతీయులనచ్చటకు పూర్ణముగాన యాంగ్ల భాషా పాండిత్యమున్నగాని రానీయరు. అప్పుడేమి మిగిలినవారితో సమానమైన హక్కులులేవు. కెనడాకు బోపలయునన్న హిందూదేశమునుండి ప్రత్యేకపు టోడపై దారిలో నెక్కడనాగకుండ వెళ్ళినగాని రానీయరు. అటులచేసినను “కొమగటామారు” యొడయొక్కయు దానిపైని తిన్నగా కెనడాకు ప్రయాణముచేసిన భారతీయుల యొక్కయు నిరసనము మరువ నీలులేదు. ఒకేసామ్రాజ్యమునందు నివసించుచున్న భారతీయ పౌరుల కితరప్రదేశములో జరుగు మర్యాదలివియే. హిందూదేశమునందన్ననో యొక్క యాంగ్లేయులేగాక పైరీతినిమనల నవమానించు యధినివేశములవారలకుగూడ దేశీయులకంటె భిన్నములును సౌకర్యములును

నగు ప్రత్యేకహక్కులు గలవు. గతశతాబ్దములో దక్షిణాఫ్రికాకేగి యచ్చటపరిస్థితులగాంచి యననూనింపబడి గాంధీమహాత్ముడు కష్టజీవుల సౌభాగ్యము కొరకును, మాతృదేశకారనరక్షణముకొరకును వివిధవిధముల కృషిసల్పెను. ఎన్నివిధముల సహాయపడినను, పత్రికలలో పోరాడినను, పార్టీంచినను దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వము లొంగుకుండుటజూచి మహాత్ముడు 1913 సంవత్సరములో సత్యాగ్రహోద్యమ ముపక్రమించెను. వేలకొలది జైలులకేగిరి. యనేకకష్టములకు పాల్పడిరి. అయినను ధృఢమనస్కులై శత్రువులకు లొంగలేదు. హిందూదేశము భారతీయులకు యనేకవిధముల తోడ్పడెను. జనరలుస్మట్సు కత్తియొద్దము లేకుండగనే యోడింపబడి భారతీయులకు కొన్ని కోరికల నెరవేర్చుటకు గాంధీమహాత్మునితో రాజీచేసుకొనెను. ఇంతలో మహాయుద్ధము వచ్చెను. మహాత్ముడు మాతృదేశోద్ధరణకై యిచ్చటకు వచ్చెను. కాని దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వము వాగ్దానముల చెల్లించుట యటుండ నేడుఆసియావాసులను ప్రత్యేకించుటకు బ్రయత్నించుచు మొన్న మొన్న భారతీయ ప్రభుత్వమువారు బంపినయడ్డు సవాళ్ళకైనను జవాబునిచ్చుటకు సమ్మతింపలేదు. ఇక కెన్యాసంగతి వేరుగా చెప్పనక్కరయేలేదు. కెన్యా తూర్పుఆఫ్రికాలోని యధినివేశము. అచ్చట 8000 తెల్లదొరలును వేలకొలది సంవత్సరములనుండి యచ్చటనుండి దేశసౌభాగ్యమునకు తోడ్పడిన 30000 భారతీయులును,

20 లక్షలదేశీయులును గలరు. కెన్యాపరిపాలనయంతయు ముఖ్యముగా తెల్లవారి యధీనములోనున్నది. ఎక్కుడునున్న భారతీయులకు ఎన్నిక హక్కులు చాలలేవు. పీఠభూములలోనికి నల్లవారుపోరాదు. ఇట్టియన్యాయపుచర్య లాదేశములో జరుగుచుండెను. భారతీయులు న్యాయమైన హక్కులకొరకు పోరాడుటకొరకై ఆంగ్లదేశమునకు రాయభారుల నంపిరి. తెల్ల వారుకూడ తమప్రతినిధులనంపిరి. కాని పర్యవసానము మొన్న నేప్రకటింపబడెను. భారతీయులు కోరినహక్కులు నిరాకరింపబడెను. తెల్లవారలు జనసంఖ్యలో భారతీయులకంటె దక్కువగాయున్నను వారలకు ప్రాతినిధ్యమెక్కువ. పీఠభూములన్నియు తెల్లవారివే. ఇకపై భారతీయులు విరివిగా యచ్చటకు వలసరాకూడదు. ఇవియే ముఖ్యసూత్రములు. కెన్యా సమస్యాపరిష్కారమే భారతీయులకు యధినివేశములలోనున్న గౌరవము నిరూపించునని శాస్త్రిగారే వక్కాణించిరి. నేడేయీశాస్త్రిగారు యీపరిష్కారానంతరము భారతీయుల గౌరవము వినా శవమయినదని పల్కియున్నారు. అట్టియెడ బ్రిటీషువారి న్యాయవిమర్శనయందు పరిపూర్ణనమ్మకముగలిగి ఆంగ్లనూనస పుత్తుడైన శ్రీనివాసశాస్త్రిగారికే యీయాహ తట్టినపుడు యితర భారతీయుల యభిప్రాయమును గురించి వేరుగా ప్రాయనక్కరలేదు.

ఇరువదవ శతాబ్దప్రారంభమున హిందూదేశమునకు నిజ

పరిపాలకుడు కర్జనుప్రభువు. కర్జను యొక్క సమర్థుడయినను, తన సామర్థ్యము నప్పు డేదేశములో వృద్ధి పొందుచున్న జాతీయోద్యమము నడచివై చుటకు వినియోగించెను. బెంగాలీల న్యాయ శక్తిని బ్రశ్నించెను. ప్రజలకోరికకు వ్యతిరేకముగా బంగాళమును విభజించెను. దానితో జాతీయోద్యమము పెచ్చుపెరిగెను. దేశములోని నాయకులు బలువురు విదేశీబహిష్కారమును బోధింపసాగిరి. 1906 సంవత్సరములో కలకత్తాలో జరిగిన దేశీయమహాజనసభలో స్వరాజ్యమూత్రమును భారతపితామహుడగు నారోజీ బోధించెను. కాంగ్రెసుకూడ స్వదేశీకొరకై తన యామోదమును దెలిపెను. దేశములో విప్లవోద్యమము బయలుదేరెను. గాని పలువురు నాయకులు దానికి వ్యతిరేకముగా నుండిరి. కాని జాతీయవాదులు తిలకుమహారాజు నాయకత్వముక్రింద పరిపూర్ణ బహిష్కారమును కొనసాగింప నిచ్చుగించి పందేమాతరద్వయల దేశములో మిన్నముట్టజేసిరి. అందువలన 1907 సం॥లో సూరతులో జరిగిన కాంగ్రెసులో గల్లంతుజరిగి అతివాద మితవాదప్రముఖులు విడిపోయిరి. తమదేశ సేవాతత్పరతకై తిలకుమహారాజున కారుసంవత్సరములు కారాగారవాసమును, లబ్ధితిరాయనకు దేశాంతరవాసమును లభించెను. తత్కాల శాంతికొరకును, మితవాదుల బుజ్జగించుట కొరకును, 1909 లోకొన్ని సంస్కరణము లీయబడెను. నిజాధికార విరహితులయిన మితవాదులప్రభ వెలుగజొచ్చెను.

యింకొకవింత జరిగెను. దేశములో నెన్నడో విప్లవోద్యమము గలదను వంకమీద తద్విచారణకై రౌలటుసంఘమును ప్రభుత్వమువారు నిర్మించిరి. అధికార పక్షపాతులగువారల సూచనల ప్రకారము కొన్నిచట్టములు చేయబడెను. వానివలన ప్రజల కుండు సామాన్యహక్కులు సన్నగిల్లెను. పోలీసువానికి హక్కులు యధికమయ్యెను. పునర్విచారణయు వాదమును లేకుండ వానివలన శిక్షలను విధింపవచ్చును. ఎంతమంది నాయకులు వలదని పోరాడినను యది శాసనమగుటజూచియే తద్భాసనమునకు సత్యాగ్రహోద్యమమును గాంధీమహాత్ముడు నెలకొల్పెను. దేశమంతయు యుత్సాహపూరితమయ్యెను. నిర్ణీతదినమున ప్రజలు హఠాత్తాళములజరపి యుపవసించి జాతీయభావముల వెలిబుచ్చిరి. ఈ విజయమంతయు ప్రభుత్వమున కేవగింపుగా నుండెను. ఈసమయమున పంజాబునకు మైకేలు ఒడయరు పరిపాలకుడు. ఆతడు తనరాజ్యములో నిట్టి విజయోత్సవముల గాంచి ఖిన్నుడై, విప్లవోద్యమము గలదనువంకమీద కిచుల సత్యపాలు, చౌదరీమొదలగు నాయకులను ప్రవాసమంయనవసరముగా రాష్ట్రములో సైనికశాసనమములులో పెట్టెన. ఈ సైనికపరిపాలనను వణికొంచుట కొక్కగ్రంథము చాలద కాని డయ్యరు జలియనువాలాబాగులోచేసిన వధయు, బానిస, బోస్వరుస్మిత్తులు ప్రజలను, విద్యార్థులను పెట్టిన ఘోషములును భారతీయు లెన్నటికిని మరువజాలరు. ఈవధల

యింకొకవింత జరిగెను. దేశములో నెన్నడో విప్లవోద్యమము గలదను వంకమీద తద్విచారణకై రౌలటుసంఘమును ప్రభుత్వమువారు నిర్మించిరి. అధికార పక్షపాతులగువారల సూచనల ప్రకారము కొన్నిచట్టములు చేయబడెను. వానివలన ప్రజల కుండు సామాన్యహక్కులు సన్నగిల్లెను. పోలీసువానికి హక్కులు యధికమయ్యెను. పునర్విచారణయు వాదమును లేకుండ వానివలన శిక్షలను విధింపవచ్చును. ఎంతమంది నాయకులు వలదని పోరాడినను యది శాసనమగుటజూచియే తద్భాసనమునకు సత్యాగ్రహోద్యమమును గాంధీమహాత్ముడు నెలకొల్పెను. దేశమంతయు యుత్సాహపూరితమయ్యెను. నిర్ణీతదినమున ప్రజలు హఠాత్తాళములజరపి యుపవసించి జాతీయభావముల వెలిబుచ్చిరి. ఈ విజయమంతయు ప్రభుత్వమున కేవగింపుగా నుండెను. ఈసమయమున పంజాబునకు మైకేలు ఒడయరు పరిపాలకుడు. ఆతడు తనరాజ్యములో నిట్టి విజయోత్సవముల గాంచి ఖిన్నుడై, విప్లవోద్యమము గలదనువంకమీద కిచుల సత్యపాలు, చౌదరీమొదలగు నాయకులను ప్రవాసమంయనవసరముగా రాష్ట్రములో సైనికశాసనమములులో పెట్టెన. ఈ సైనికపరిపాలనను వణికొంచుట కొక్కగ్రంథము చాలద కాని డయ్యరు జలియనువాలాబాగులోచేసిన వధయు, బానిస, బోస్వరుస్మిత్తులు ప్రజలను, విద్యార్థులను పెట్టిన ఘోషములును భారతీయు లెన్నటికిని మరువజాలరు. ఈవధల

కారకులయినవారిని శిక్షింపలేదు. విచారణసంఘముల ఫలితములు ప్రభుత్వముపారి సూచనలు, పార్లమెంటులో డ్యూరు శుభార్థనము యివ్వనియు, బ్రిటీషు న్యాయమునందు విశ్వాసముగలవారినయినను నిస్పృహల జేసివై చెను. దీనికితోడుగా ఖిలాఫతు వ్యవహారమువచ్చెను. మహాయుద్ధములో ముసల్మానులు తమఖిలీపాకు వ్యతిరేకముగా పోట్లాడిరి. ఇందుకు ప్రతిఫలము తుర్కీస్వతంత్రతను బోగొట్టమని ప్రధానమంత్రి వాగ్దానమొనర్చెను. కాని సెనర్సుసంధిలో తుర్కీని నామమాత్రావశిష్టముజేసిరి. కొన్ని ప్రదేశములను మిత్రమండలివారు సంరక్షణరాజ్యములుగాబంచుకొనిరి. కాన్ స్టాంటినోపిలు నగరముమాత్రము తుర్కీస్వల్పమును, శ్రీపంచకములోని ముసల్మానుల సంరక్షుడగు ఖిలీపాకును మిత్రమండలి నైనికపరివేష్టితమై మిగిలియుండెను. తమమతప్రీతిమునకు భంగము కలుగుట జూచి ముసల్మానులును, వాక్కినోడుగా హిందువులును యాంక్షతోనచేసి ధారాభారములనొపినను లాభములేకపోయెను. దానిపై మహాత్ముడు అసయోజ్యమమును, హంజాబు ఖిలాఫతు వ్యవహార నిర్ణయములకును, స్వరాజ్య సంపాదనకొరకును బ్రయోగించెను. పార్లమెంటు విలసిల్లెను, మహాత్వజస్వతమైన యాయుధ్యమము భారతీయులనొసరిన మహాముఖమునకు దెచ్చెను. కొందరు న్యాయవాదులు వృత్తులు విసర్జించిరి. విద్యార్థులు భావదాస్యాప్రబోధకములగు యాంగ్లకళాశాలల బహిష్కారము

రించిరి. విదేశవస్త్రములు యగ్నికాహుతి జేయబడియెను. రాట్నప్రచారము విశేషముగాజరిగి నడుకునూలే దేశములో వస్త్రముల కుపయోగింపబడసాగెను. పలువురునాయకులు సుమారు 25000 మంది ప్రభుత్వమును దాని యన్యాయచర్యలను దిరస్కరించి కారాగారముల కేగిరి. ప్రపంచకములో మహాత్కృష్ట పురుషుడని పొగడ్తగాంచిన మహాత్ముడుగూడ కారాగారమున ఆరువత్సరములశిక్ష ననుభవించుచున్నాడు. కాని యేతదుద్యమము సాగుచునే యున్నది. ఈమహాముద్యమ తత్వమే పాశ్చాత్యపరాజయమునకు మార్గము జూపగలదని మానమ్మకము. గావున దానితత్వము నాఖరున విపులపరచెదము.

గతయధ్యాయములోనీజిప్టు యొంగ్లేయులవశమయ్యెనని వివరించితిమి. ఈజిప్టు రోగూడనేడు స్వాతంత్ర్యసమరము జయప్రదముగా జరుగుచున్నది. ఈజిప్టుదేశ మతిప్రాచీనమయినది. తాత్కాలికపు ఆంగ్లేయుల పాలనదేశమందు శాంతినొడగూర్చినను, స్థిరముగా వారచ్ఛట పాదుకొనియుండుట ప్రజలకు నచ్చలేదు. ఈజిప్టునకొక శాసనసభ నేర్పాటుజేసిరిగాని, దాని సభ్యులందరు జాతీయవాదులగుటచేతగాబోలు ఐరోపాసంగ్రామప్రాగంభమున దీని నడచివైచిరి. యుద్ధకాలములో ప్రజల నతిఘోరముగా శాసింపనారంభించిరి. పలువురను బలవంతముగా సైనికులుగా దయారుచేసిరి. పత్రికలను ప్రజాభిప్రాయము

నడగదొక్కిరి. కాని ప్రజల యుత్సాహముతగ్గలేదు. మంత్రి వర్గమువారు రాజీనామానిచ్చిరి. ప్యారిసులో జరుగు సంధిసభకు తమ ప్రతినిధులపంపుటకు యత్నించిరి. వారికి యడ్డంకులు కల్పింపబడెను. ఆఖరునకు వారు ప్యారిసుపట్టణమునకు వెళ్ళగా వారి కెవ్వరును దర్శనమియలేదు. పైగా యీజిప్టు ప్రభుత్వము రాయభారులు ప్రజాప్రతినిధులు గారని బ్రకటింగ్ చెను. అందుకొరకై దేశములోని బ్రజలవద్దపూడి సంతకములు తీసుకొనుచుండగా, ప్రభుత్వమువారు నానిని నిషేధించిరి. ఆ ప్రకటన వచ్చుసరికే వారు 20 లక్షల సంతకముల సంపాదించియుండిరి. యుద్ధము ముగిసినతరువాతగూడ దమకు స్వాతంత్ర్యమురాకుండుటజూచి వారలకు దృఢప్రతిజ్ఞ యెక్కువాయెను. కావున 1919 లో సంస్కరణముల నిచ్చెదమనివచ్చిన మిల్నరు సంఘమువారు బహిష్కరింపగలిగిరి. ప్రభుత్వోద్యోగీయులుసంఘము దరిచేరలేదు. విద్యార్థులు బహిష్కారమును బోధించుట కుత్సవములు జేయసాగిరి. మంత్రులకు యితర యద్యోగీయులకు కాపలా గాయుచుండిరి. స్త్రీలు యుత్సవములుచేసియు, ట్రాంబువ్లపై కెక్కి పట్టణమంతను తిరుగాడుచు జాతీయతను బోధింపసాగిరి. పబ్లిక్ బాలికలుగూడ యీ యుద్ధముములో పాల్గొనియుండుటజూడ వారి భావోద్వేగము వెల్లడికాగలదు. మిల్నరుప్రభుత్వము దేశీయుల దృఢప్రతిజ్ఞయు, జాతీయతాశక్తియు వెల్లడియయ్యెను. ఎంతకాలము వేచి

యున్నను తమ్మెవరు గాంచకుండుటజూచి మిల్చును సంఘము
గృహణోన్ముఖమయ్యెను. అచ్చట వారు కొన్ని ముఖ్యమయిన సు
హృదనిచ్చిరిగాని బ్రీటీషు మంత్రివర్గమువారు వాటికి సమ్మతింప
లేదు. పైగా దేశీయనాయకులగు జగులుకపాషారు నిర్బంధ
ములోనుంచి ప్రవాసమొసరి. కొన్ని నెలలక్రిందట యామనను
విడుదలజేసిరిగాని స్వదేశమునకు వెడలుట కనుజ్ఞనియలేదు.
దానితో యీజిప్టులోని యుద్యమమంతరింపలేదు. దేశప్రజలు
స్వాతంత్ర్యోన్ముఖులై మహత్తరమైశక్తి సల్పుచున్నారు.

అయిరోపా మహాసంగ్రామము ముగిసినతరువాత తుర్కీ
సుల్తాను సామ్రాజ్యములోని మేలుభాగములు నిజపాలకుని
హస్తచ్యుతినిగాంచినవి. సెవర్దుసంధి యనంతరము అరేబియా
ప్రత్యేకరాజ్యముగా జేయబడెను. గాని దానిపాలకుడు నిజము
లో బ్రీటీషు సంరక్షణక్రిందయున్నాడు. మెసపొటోనియాను
ఆంగ్లులును, సిరియాను పరాసులును, అనటోలియానుయుటా
లియానులును హస్తగతముజేసుకొనిరి. అవివీరిసంరక్షణక్రిందనుం
డును. తుర్కీసుల్తాను నిజాధికారరహితుడగు బామ్మనలె
నుండవలెను. కానిసంధి తురుష్కుల కిష్టముగాలేకుండెను. కొల
దికాలములోనే తురుష్కులు మహాశక్తివంతుడును ప్రతిఞ్చాలి
యునగు కెమలుపాషాక్రింద విజృంభించి అంగోరాలో నూతన
ప్రభుత్వమును స్థాపించుకొనిరి. క్రమముగా వారిశక్తిని సుపా
దించుకొనిరి. హిందూదేశములోని మహమ్మదీయులును హిం

మృతులను కూడ వారికి ధనసహాయమునుజేసిరి. వారుతమకు గృహశత్రువులును ఆంగ్లాలవలన ధన, జనసహాయములును రహస్యముగా పొందుచున్నవారునగు గ్రీకులనోడించివైచిరి. తమ్మెదిరించుచో మిత్రముండలివారితోనైన డీకొనుటకు జంకరైరి. ఇంకచేయునదిలేక మిత్రముండలివారు లాసేరులో సంధిమాటలనుపక్రమించిరి. తురుష్కులు కబురులకు లొంగలేదు. వారిసంధిషరతులలో నిజాధికారమును చాలవరకుబొందిరి పూర్ణమయినసంధి 24-7-23 నాడే చేసుకొనబడెను. ఈతురుష్కువిజయము ఆశియామొక్కుయు, భారతదేశముమొక్కుయు నిగూఢశక్తులను బ్రచురించుచున్నది. ఈవిజయము ప్రపంచములోని పాశ్చాత్య సామ్రాజ్యపాలనాప్రభకు వజ్రాయుధమయినదని వ్రాయవచ్చునను యూహను గొప్పగొప్ప పత్రికలు వెలిబుచ్చుచున్నవి.

ఇంగ్లాండున కధినివేశమయిన యమెరికాసంయుక్త రాష్ట్రదేశము నేడు దానికంటెను మహత్తరమయియున్నది. ఇదిగాక అమెరికాప్రజాస్వాతంత్ర్యరాజ్యము విద్యావిధానమునందును, ధనమునందును యమెరికా మిన్నయనవచ్చును. ఈయమెరికాలోగూడ రంగు బేధముండుట చాలవిచారకరము. ఇదివరకు వ్రాసినట్లుల నీగోలను యమెరికాలో కూలిపనిచేయుటకు బానిసలకింద తీసుకొనిపోయిరి. అనేకసంవత్సరములు పట్టింపనలవిగాని ఘోరకష్టములకు లోనైన నీగోలకు 1835

సంవత్సరములో స్వేచ్ఛచేకూరెను. నీగోళు నేడు మూఢులు గారు. వారిలో ఒకరు వాషింగ్టనునంటి మేధావులు గలుగుచున్నారు. కానివారింకను పల్లెలలో వ్యవసాయము చేసుకొనుచుందురు. ఈదీనులను వంచించుట కచ్చట తెల్లదొర లెంతకూర్మలనయిన జేయుటకు జంకుటలేదు. ఎన్నికలలో వోట్లనిచ్చు నీగోళులను బెడరింతురు. క్లూక్లక్కుసంఘమువారు దమయన్యాయప్రవృత్తులకు లొంగని నీగోళులను వధించుటకుగూడ జంకరు. ఇంతియేగాక యమెరికాలో “లించింగు”యను కూర్మపద్ధతిగలదు. తెల్లప్రజామూకముచేలరేగి న్యాయస్థానమునందు విచారణ జరుగుచున్న నీగోళునిదితుని విచారణ ముగియక మునుపే బహిరంగముగ చిత్రవధ జేసెదరు. ఇట్టిచర్యలు యీ శతాబ్దములో వేయికిపైగ జరిగినవి. ఇట్టిచర్యలు యమెరికాకు కళంకమును గలిగించుచున్నవి. ఇప్పుడన్ననో నీగోళసంఘములు బయలుదేరినవి. వారు స్వరక్షణకు గడంగుచున్నారు. అమెరికాలో విద్యాధికులగు నీగోళు స్వదేశమగుయాఫ్రికాలోని దీనసహోదరుల నుద్ధరించుటకుగూడ యత్నించుచున్నారు.

అమెరికాకు పెద్దసామ్రాజ్యములేదుగాని కొన్ని ద్వీపములుమాత్రముగలవు. వాటిలో ముఖ్యమయినవి శాంతమహాసముద్రము మధ్యనున్న ఫిలిప్పైనుదీవులు. జపాను విజృంభించినచో తమకు నష్టము గలుగగలదను యూహచేవారు ప్రధమమునవాటిని స్వాధీనపరచుకొని కొంతయుపకారములచ్చటికి

ప్రజలకు జేసిరిగాని 1916 సం॥లో తాముబ్రకటించినటులస్వాతంత్ర్యమునీయలేదు. అక్కడగూడ జాతీయోద్యమ మెక్కుడుగా నున్నది. 3-3-21 తేదీని అమెరికా సెనేటుసభలోనుపన్యసింపుచు దీవులకమిషనరగు గోబ్బాల్లచుగా రిటులుపన్యసించియుండిరి.

“ఫిల్లిపైనుదీవులలో యమెరికావారికార్యభారము ముగిసినది. మీరుతలపెట్టిన ధర్మకార్యము సార్థకమయ్యెను. మేము ప్రాణప్రదముగా పూజించుచుండిన స్వాతంత్ర్యము నిచ్చెదమని శపథముజేసితిరి. స్వాతంత్ర్యసంపాదనమే మాపరమార్థము. ఆపరమార్థముకొరకే మాయత్నములన్నియు పరుగిడుచున్నవి. జాతీయభావ మెవరియందును యంతరింపదు. దానిని త్రుంచి వేయుట కవరికిని సాధ్యముగాదు. కాలచక్రము తిరిగినకొలది యావాంఛ యతిక్రమించి బోవుచుండును. మేము యమెరికావారి దయాదాక్షిణ్యములనునమ్ముకొనియున్నంతకాలము మహావీర్యవంతమగున జాతివారము గాజాలము. ఇతరులవలె మేమును తలయెత్తుకొని గౌరవముగా తిరుగవలెనన్న కాలానుగుణ్యమైన కష్టనిష్ఠురములను సహించుకొని వికసింపవలసినవారముగావలయును.”

గోబ్బాల్లచుగారి వాక్యములు వారిదేశస్థుల భావానుపత్తిని దెలుపుచున్నవి. జపానువారివలని భయముచేత ఫిల్లిపైనుదీవులకు స్వేచ్ఛనీయకుండుట పాడిగాదు. ఒక్కయమెరికావారికేగాక యితర తెల్లజాతులవారికందరకును యీనల్ల పచ్చు

జాతులన్నియు కంటకములుగా గాన్పించుచున్నవి. చీనాదేశీయులును, భారతీయులును తక్కువకూలికి యెక్కువపనిచేయుదురనుచో వారికి ప్రోత్సాహము గల్పింపనలయునుగాని వారిని బహిష్కరించి బాధించుట న్యాయముగా నేరదు. అధిని వేశములలో నేమి మాతృదేశములలో నేమి భారతీయులకు సమాన హక్కులు లేవు. ఈమధ్య యమెరికాన్యాయస్థానములుగూడ యిట్టితీర్పుల జేసియుండెను. తెల్లవారికంటె శ్వేతేతరజాతుల సంఖ్య ప్రపంచకములో నెప్పుడు యెక్కువగానుండగలను. ఇరువదవ శతాబ్దము గతించుచున్నకొలది తెల్లవారి నిరంకుశ పరిపాలన యప్రతిహతముగా కొనసాగుటలేదు. ప్రపంచకమందన్ని దీనజాతులయందును వికాసము కలిగినది. నీగోలును భారతీయులును యితరులును తెల్లవారి మర్మతంత్రములలో బడుటలేదు. అమెరికా భయముచేత నేడు జపాను “యాపు” ద్వీపమును వదలుకొనుటకు పూనుటలేదు. ప్రళిచోటను జాతీయధ్వజములు లేచినవి. జాతీయత వెల్లివిరియబారుచున్నది. కాని వీరెల్లరు నైజికస్వేచ్ఛచు గాంచుటకు యుద్ధము లెంత మాత్రము మార్గములుగావు. నూరణహోనుములు పరిపాలకుల యాయుధములుగా నేయుండుట మనకులాభము. స్వాతంత్ర్యమార్గము మహాత్ముడుబోధించు సత్యాగ్రహమేగాని వేరొండుగాదు. దానిననుసరించి ద్వేషవిరహితులయి కృషిసల్పుచోయన్నియధీనజాతులును త్వరలో ముక్తిగాంచగలవు.

10 వ అధ్యాయము.

పాశ్చాత్య పరిచాలనము.

ఇంతవరకును పాశ్చాత్యులు సామ్రాజ్యసంపాదన మె
టులచేసితిరో గమనించియుంటిమి. ఇప్పుడు తెత్పరిపాలనా వద్ద
తులను గమనించుట యుక్తము. 16 వ శతాబ్దములోని పోర్చు
గీసు డచ్చివారల సామ్రాజ్య ప్రయత్నములు వరకొక సరిబరిధ
మయినవి. 17, 18 శతాబ్దములలోని ఆంగ్ల, పగాను సామ్రా
జ్యములుగూడ యట్టివేయని నుడువనచ్చును. పాశ్చాత్యులు
సంపాదించిన సామ్రాజ్యములు రెండురకములు. అనాగరిక ప్రదేశ
ములు. నాగరిక ప్రదేశములు. అనాగరిక ప్రదేశములలో నీల
గుచోట్ల యాదిమనినాసులను మటుమాయముజేసి సామ్రాజ్య
ములు స్థాపించుటయినది. దీనికి యాస్ట్రేలియా తార్కాణము.
ఇక రెండవరకముగ భారతదేశమును గమనింపవలెను. ఇచ్చ
ట పాశ్చాత్యుల కేవిధాబునను దీసిపోవని నాగరికత గలదు.
అందుకొరకు వారు వేర్వేరు మార్గముల గమనింపవలసినచ్చెను.
సామ్రాజ్యముల నెందుకు సంపాదించవలయునన్న విషయము

నకు పాశ్చాత్యులేమి జనాభా సంకేదానో ముందర గమనింతము. మాతృదేశముయొక్క రాజ్యాధిస్థితియును బెంచుట ప్రతిపాదుని యొక్క ధర్మము. రాజ్యాస్థాపనచేసిన కారణముచేత పోర్జుగీజేసిన రాబట్టుకై వుగారు వీరవతంసులయిరి. రెండవవాదము స్థానిక ప్రజలకు నాగరికత మప్పువలయుననియు, పాశ్చాత్యుల సామ్రాజ్య నిర్వహణము మానవ కళ్యాణముకొరకేయని చెప్పుటయునయియున్నవి. దీనినే క్లిప్తింగుగారు “తెల్లవానిబరువ”ని చెప్పియుండిరి. అచ్చటి ప్రజల కిష్టమున్నను లేకున్నను మానవ కళ్యాణముకొరకైనను వారి నితరులవలె దయారుచేసి పాశ్చాత్య విజ్ఞానమునే పెంపొందజేసి ప్రపంచమున నెచ్చటను యనాగరికత లేకుండజేయుట తెల్లవారి సత్వసిద్ధమైనహక్కు. ఇంకొక వాదము సామ్రాజ్యమునుట స్వామ్రాజ్యనిర్గత దేశములన్యోగ్య సహాయముచే పరిపూర్ణ స్వేచ్ఛనందుటకే యనుట. ఈవాదమునునునదేశమునో నిమితవాదులు నమ్ముదురు. కెన్యా పరిష్కారమునో వీరుకొంచెము కండ్లు తెరచిరి. ఈవాదన కైజమును పాణికరుగారు తమగ్రంథములో వ్రాసిన యీసంగతులు దెలుపును. “అధీనప్రజలకు సంబంధించినంతవరకు బ్రిటీషు ప్రభుత్వము ప్రజాప్రాతినిధ్య పరిపాలనకై వగచుటలేదు. ప్రభుత్వము నిజముగా నల్లజాతులను పీచిపిప్పిచేయుచున్న తెల్లజమీందారులవర్గము. దానిని నిజముగా “బ్రిటీషు సామ్రాజ్యవర్తక కంపెనీ లిమిటెడు” యనవలయును. అదియు సామా.

న్యవతక సంఘములవలెనే ప్రభుత్వ భాగస్వాములకు యత్న ధికలాభమును పంచియిచ్చటయందే గృహిస్తున్నది.

ఐరోపియనులకు బ్రహ్మచర్యము నావరించుకొనుటలో రెండువిషయములు బురికొల్పినవి. మొదటిది యార్థికవిషయము. రెండవది సైనికవిషయము. తమదేశములో యంత్రయుగము వచ్చినతరువాత, వస్తునిర్మాణముకొరకు పరికరములనిచ్చుటకును, తయారయినవి కొనుటకును ప్రదేశములు కావలసివచ్చెను. ఆదేశములు లేనిచో పాశ్చాత్య దేశములో బ్రజలకు జీవనాధారమేలేదు. కావున వేర్వేరుదేశములవారు యాఫ్రికాలోను, ఇండియాలోను, ఆసియాలోను ప్రదేశములను సంపాదించు సాగిరి. పిమ్మట వతకమును గాపాడుకొనుటకయి వతకప్రదేశములను సంపాదించవలసివచ్చెను. అందుకొరకు జిబ్రాల్టరు, మాపుడీవి మొదలగునవియాశింపబడియెను. పిమ్మట సంపాదించిన ప్రదేశముల కాపాడుటకయి సరిహద్దుదేశముల జయింపవలసివచ్చెను. యీజప్టుసంపాదించక పోయినచో హిందూదేశముతో వతకముగట్టము. అది శత్రువుల యధీనములో నుండరాదు. ఇటులనే బంగాళముకొరకు అయోధ్యను, దానికొరకు పంజాబును, యింగ్లీషువారు జయించిరట. నేడుపంజాబుకొరకు ఆఫ్ఘనిస్తానములోను, దానిపైన పర్షియాలోను యాంగ్లేయుల యత్నములు ప్రత్యక్షములే. ఇంకొక ముఖ్యమయినలాభము యొకదేశము జయించినచో యాదేశప్రజల సహాయముతోయి

తర దేశముల వశపర్చుకొనవచ్చును. ఈవిషయములో హిందూ దేశమెటుల వినియోగింపబడెనో మనకువిదితమే. ఈచర్యయంతయు యొక కథలాగుననున్నది. ఒక సన్యాసి గోచీని యెలుకలు కొట్టుటచే యొకపిల్లిని సంపాదించెను. దానికి పాలకొరకు యావును, దానికి మేత్తకై పాలముచు, దానితో పడుధాన్యమును వినియోగించుటకు భార్యను సంపాదించెను. దానితో సన్యాస మెగిరిపోయి మోక్షము దూరమయినది.

ఇకవీరు యవలంభించిన కద్దతులను గమనింతము. సైనికబలములేని ఆర్జియర్సును, తమరాయభారీని దూషించిరనుకారణముచే పరాసులుగలుపుకొనిరి. మతబోధకుని జంపిరను వంకపై జర్మనీ చైనానుండి మంచిరేవుకట్టణమును సంపాదించెను. లేనిచో దేశపరిపాలకులకు దుర్వ్యయముమప్పి, యప్పులు పెట్టి రాజ్యములబొందిరి. ఈవిధమున ఆర్కాటును ఆంగ్లేయులును, మొరాకొను పరాసులును గలుపుకొనిరి. కొన్ని రాజ్యములలో యశాంతియున్నదను వంకజెప్పి వాటిని కలుపుగొనుట తటస్థించినది. ఈరీతి నయోధ్య నాంగ్లమును, కొరియాను జపానీయులును వశపర్చుకొనిరి. దేశీయుల యనుమతిలేకనే తమలోదాము వేర్వేరురాజ్యములలో ప్రవేశము గలిగించుకొనుటకై పాశ్చాత్యులు పంచుకొనజూచుటయొక మార్గము. ఈరీతిని ఆంగ్లము యిజిప్టును, పరాసును మొరాకొను, సైప్రసు ఆగ్నేయులకును, ట్యూనిసు పరాసులకు

ను, యద్ధానంతరము యింగ్లాండు మెసపోటోమియాను, పాన్సు సిరియాను, యిటలీ యనటోలియా, సిలీషియాలను బంతుకొనిరి. అనాగరికప్రజలకు వింతపస్తువులు, తుపాకులునిచ్చి పెద్దవిస్తీర్ణముల సంపాదించుట మరియొకమార్గము. ఈరీతినియాఫ్రికాలోను, న్యూజిలాండులోను ప్రయత్నింపబడియెను. ఇవన్నియు పాశ్చాత్యరాజ్యసీతి ప్రభావమును దెలుపును.

వీరి పరిపాలనవలన సామ్రాజ్యమున కేమయిన లాభములు గలవాయని విమర్శించినచో అనాగరికప్రజలకుకూడ లాభము చేకూరినటుల గాన్పించదు. సాధారణముగా వలసకుబోయెను ఐరోపియనులు గొప్పకుటుంబీకులు గా నేరరు. అందుచేత వారి సంపర్కములవలన పాలితులకుగొప్పసాంఘికలాభములు చేకూరలేదు. తూర్పుయిండియా వతకక సంఘమువారి గుమాస్తాలగు యువకులెట్టిచర్యలుజేసెడివారో ముందొక యధ్యాయములో వర్ణించితిమి. కాని అనాగరికప్రదేశములలో వీరినలన సంఘ కట్టుబాట్లుబోయి, త్రాగుడు వ్యభిచారము హెచ్చెను. హిందూదేశము మొదలగు నాగరికప్రదేశములలో మొదటి సంఘము కొంతలొంగినను తిరిగి స్వనిరీక్షణతో పూటుబడి స్వజాత్యుద్ధరణకు బూనుకొన్నది.

ఇంకపరిపాలనాపద్ధతులనువిమర్శింతము. శివిలుశాఖాపరిపాలనాపద్ధతి ముఖ్యమయినది. ఇంగ్లాండులో ఐ. సి. యస్. ప్యాసయిన యువకులనే యెక్కుడుగా యున్నతోద్యోగములలో నుం

చుట. వీరిలో కలెక్టరులు ముఖ్యమయినవారు. వారితోడనే సామ్రాజ్యము నిలచియున్నదని వారందరు వాదింతురు. వారి చ్చటకు వచ్చుసరికే కొంత తమసాంఘికాధిక్యత గలదని నమ్ముదురు. కావున దేశీయులనిన వారలకు గౌరవము దక్కువ. వారి యధికారము చలాయించుచుండుటకు కొన్ని సహకారపద్ధతులు గలవు. మొదటిది దేశములో నంతఃకలహములు పెంచుట చిన్నికలతలను వేయిమడుంగులు వృద్ధిజేసి ద్వేషాసలము రగుల్కొల్పుట. ఈరీతిని హిందూముసల్మానులకును, ఈజిప్టుగోముసల్మానులకును, కృష్ణకును, సింహళములో తమిళములకును, సింహళీయులకును వైషమ్యము ప్రోత్సహింపబడియెను. రెండవది గౌరవముల లంచముపద్ధతి. ఏవోకొన్ని బిరుదులను కితాబులను తగిలించి ప్రతీకతులను తమవైపునకు ద్రిప్పుకొందురు. దివానుబహద్దూరులు, సర్లు, కె. సి. ఐయిలు అందరు ప్రభుత్వపక్షపాతులేగదా? మరియొక ప్రధానమార్గము దమ యాధిక్యతను బ్రకటించుకొనుచు ప్రతిష్టకై పెనగులాడుట. ఈ పద్ధతి న్యాయస్థానములలో గలదు. ఒకేతప్పుజేసిన హైదవున కొకశిక్ష. దానికే ఐరోపియనుకు నామమాత్రశిక్ష. మరియు విద్యాలయములలో నెల్లపుడు తమతత్వము, నాగరికత, యాధిక్యతబోధించి బాలుర భావదాస్యాపరుల జేయుచున్నారు. ప్రజలకు “నీకు శక్తిలేదు. మేమే రక్షింపవలెను.” మేము లేనిచో మిమ్ము పరదేశీయులు మ్రింగివైతురని నిస్పృహల

జేయుచున్నారు. మొన్న మొన్నటివరకు దీనివలన నిజముగా దాము సామర్థ్యరహితులమని నమ్మియుండిరి. అన్నిటికంటెను ముఖ్యమైనది దేశములో ప్రజల నిజాభిప్రాయమును వెల్లడి జేయనీయక యడచివై చుటయే పత్రికాస్వాతంత్ర్యముగాని, వా స్వతంత్ర్యముగాని యుండనీయరు. ఈమూలమున జాతీయోద్యమము నడుగదొక్కుటకు బ్రయత్నించుచున్నారు. వైకర్థతులే ఆంగ్లేయులకు సైనికబలముకన్న నెక్కుడు పరిపాలనా విషయములో తోడ్పడుచున్నవని చెప్పక తీరదు.

సామ్రాజ్యపాలనాతత్వమిట్టిది. సామ్రాజ్యములను జయించినరీతులను పరిపాలించుమార్గములను మనము గ్రహించితిమి. మనభావము లెట్లున్నను నేడు ప్రపంచమును పాశ్చాత్యసామ్రాజ్యములు వరించియున్నవి. ఐరోపాయుద్ధానంతరము గూడ యఫీనరాజ్యముల దుస్థితిమారలేదు. ఇట్లు ప్రపంచకమంతయు ఐరోపియనుల స్వలాభమునకై స్వేచ్ఛావిరహితమయి యుండవలసినదేనా యని యీచిన్ని పోత్తము చదువుటచే గలుగుసమస్య. స్వరాజ్యము గాంచుటకు మార్గమేమి? యుద్ధమా? లేక వేరొకటా? యనునవి ప్రధానసమస్యలు. యుద్ధమననసరము. రక్తపాతము హీనకార్యము. స్వరాజ్యసంపాదనకు రక్తపాత విరహితమయిన రాజబాటగలదు. దానినే నిరూపించి యీచిన్ని వ్యాసమును ముగింతము.

ఇకమీద సామ్రాజ్యముల గతియేమి? ఆసియా యాఫ్రికా

కాఖండములు హస్తగతముకానిచో యైరోపియనుల జీవనమే కష్టసాధ్యమును విషయమెల్ల నెరింగినదే. కావున వారు స్వయముగా న్యాయబుద్ధిగో నిచ్చట పరిపాలనను వీడుట కిచ్చగింపరు. పరిష్కార మల్లీలు అంగ-పరిష్కారసంధిని వినుటకై న యొప్పుటలేదు. చైనాలో జాతీయవికాసత హెచ్చుచున్నది. ఈజిప్టులో జగులుడు జాతీయభావమును పరిస్పృటముజేసెను. కెమలుపాషా విజృంభించి తుర్కీకి జయముచేకూర్చెను. భారత దేశములోన సహాయోద్యమము దిగ్విజయముగా నిర్వహింపబడుచున్నది. వీటినన్నిటిని బరికించి జూచినచో ఆశియాలో పాశ్చాత్యసామ్రాజ్యముల జీవనము రోజులలెక్కలోనికి వచ్చినదని పాణికరుగారు వ్రాసినసంగతి నిశ్చయము.

దైవసహాయముతోబాటు మహోద్యమములకు బురుషులక్షణమే బ్రధానము. స్వరాజ్యసంపాదనకుగూడ బురుషయత్నమవసరము. కాని యీవిషయములలో యుద్ధముగంటె దౌర్జన్యరహితమార్గమే సరియైనదని మానమ్మకము. ఈ సిద్ధాంతమును ప్రపంచకములో మహోత్కృష్ట పురుషుడని వన్నెగాంచిన గాంధీమహీత్ముడే బోధించియున్నాడు. మానవుల రాజ్యములకొరకు బోరాడి రక్తపాతము జేయుటకు సృజియింపబడలేదు. శాంతప్రవృత్తులయి, ద్వేషవిరహితులయి, సత్యమార్గమున జీవితమును బాలింపజేసుకొనుటకే సృజింపబడితిరి. అపకారికి యపకారము చేయుటత్కృష్టధర్మము గానేరదు. ద్వేష

ము, ద్వేషము నే ఫలింపజేయుననునది యంద రెరింగినదే. కావున
మనకు యుద్ధములుగాని, ద్వేషములుగాని యెన్నటికినివలదు.
ద్వేషపూరితుడగు హిరణ్యకశిపునిగంటె సత్యాగ్రహియగు ప్ర
హ్లాదుడే లోకమాన్యుడు. ప్రహ్లాదుడే మహాత్ముని నిరీతమా
ర్గమున కాదర్శపూరుషుడు. దక్షిణాఫ్రికాలో సత్యాగ్రహహా
ద్యమవిజయమును చూడుడు. మహాయుద్ధములోపాల్గొని తన్ను
వమానించుచో శత్రురక్తమును దనకృపాణికర్పించి అకాశీ
శిక్కువీరుడు సైనికులచే దెబ్బలనువిన్నయవమానమునుసహిం
చి, ధీరత్వముతో గురుకాబాగును వశపర్చుకొన్నవిధము మన
కాదర్శము. యుద్ధములో యుద్దేశముతో శత్రునిసైనికునకు
బలియగుటగంటె యుద్దేశములేకుండ నైచ్చికముగా శత్రునిసైని
కుని దెబ్బలకు దలయొగ్గుటయే నిజమున ధీరత్వము. ఇదియేల
యొన్నయుద్ధములో నెన్నడు వినియెరుగనన్ని ఛార్జన్యములజేసిన
జర్మనీ, నేడుపరాసులు రూపుపొందున నాక్రమించుకొనగా
సాత్వికనిరోధము జేయుచున్నది. కార్మికులు బనిచేయుటలేదు.
ప్రజలు శిక్షలకు బాల్పడుచున్నారు. కాని జర్మనులు దుపాకిని
బ్రేల్చుటలేదు. తుపాకుల కర్మాగారమయిన క్రిపుప్యాక్టర్
యధికారి కోటేశ్వరుడుగూడ 15 వత్సరముల శిక్షకు బాల్పడె
ను. ప్రహరకమంతయు జర్మనీని బొగడుచున్నది. స్త్రీస్సయ
న్ననో వణకుచున్నది. నేడు నాగపురముగోడ యుద్యోగులు
స్వరాజ్యపతాకమును నిషేధించుచున్నతరిని వందలకొలదియవ

కులు, విచ్ఛిన్నముగా శిక్షలకు బాలగుచున్నారని దౌర్జన్యమును జేయుట లేదు.

ఇట్టి మహాతత్వము నెరింగియే గాంధీమహాత్ము డసహాయోద్యమమును ప్రారంభించెను. ఆకార్యక్రమమును నిర్వహించుచో స్వరాజ్యము దప్పక జేకూరును. భారతదేశ మీయుద్యమమార్గమున జాత్యైక్యతను, స్వరాజ్యమునుగాంచుచో ప్రపంచకమునకు యద్ధవిమోచనమును, కళ్యాణమును, శాంతిని యొడగూర్చి ధన్యతగాంచును. దానితో నల్లవారిని తెల్లవారు. పెట్టు బాధలంత మొందును. సేచ్ఛాలక్ష్మీ తాండవమాడును. సామ్రాజ్యతృష్ణ యంతరించును. ద్వేషవిరహితముగ యీయుద్యమమును నెరవేర్చుచో స్వరాజ్యము త్వరలో వచ్చుటయు, అంతఃకలహములు లేకుండ ననుభవించుటయు, జరిగి భారతవర్షమచిరకాలములో ప్రాచ్య వాగరికతతో ప్రాచీనములోవతః “భూలోకస్వర్గమై” విరాజిల్లును.